

AHE OMOMBE'U HEBREUSVA'EA PE

Carta aos Hebreus

Ojipea hebreusva'ea rera israelitas. Israelitasva'ea ko Israelva'ea rakykwepoharava'ea.

Tupana'ga ra'yra'ga

1 ¹Ymyahū Tupana'ga ei onhi'iġa mombe'uharava'ea pe vvyakotyva'ea pe hako: “Pemombe'u ti jireaporoġita pende'yja'ġa pe,” ei Tupana'ga.

A'ero ganhi'iġa mombe'uharava'ea imombe'ui ganhi'iġa gwe'yjava'ea pe nhaneramonhava'ea pe hebreusva'ea pe israelitasva'ea pe hako.

Manamenameuhūa rupi Tupana'ga ikwahavukara'ja'javi ojeaporoġita onhi'iġa mombe'uharava'ea pe he'yjuhuva'ea pe. Hajihejiheva'ea rupi ga ikwahavukari ahe ve. “Hebreus'ġa ti ji kwahavi jireaporoġita kwahavame nehē,” ei ga ahe ve.

A'ero ganhi'iġa mombe'uharava'ea ga kwahavukari nhaneramonhava'ea pe gareaporoġita mombe'urame ahe ve. Nahā ko ymyahū hako.

²Aġwamo reki mbapavava'ea rupi gwa'yra'ga pe Tupana'ga ei: “Emombe'u ti jireaporoġita vvyakotyve'ġa pe,” ei ga. A'ero gara'yra'ga imombe'ui gareaporoġita nhande ve.

Gwa'yra'ga pe Tupana'ga japopavukari vvyava yvaga reheve ymyahū hako. Ga pe ga ei hako: “Amondo pa ji nde ve. Aerē po ti nde herekopavi a'ero nehē,” ei ga gwa'yra'ga pe.

³Gara'yra'ga hendy'jandy'ja hepiuka uva'ga rendy'java gakatua. Gaha ko Tupana'ga javijitehe. Inhi'ipopoaka ga. Ganhi'iġa ġwaramo vvyava ndopavi yvaga pavēi okovo. Ga tuhē imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Imomborirē ga apygi yvagi pe nhanderuvihavuhuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi. Pevo ġa memei ġa ndekoi nhanderuvihavuhuhetero.

Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ġa hohe

⁴Nahā koji'i Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ġa hohe vvagipeve'ġa hohe. Jukwaha ga huvihava Tupana'ga ero ġwaramo ga pe:

“Ndehe ko jira'yra.”

A'ea erame Tupana'ga ei gwa'yra'ga mombe'gwovo ga huvihava jipyrive'ğa hohe javo. ⁵A'ereki ojipyrive'ğa pe Tupana'ga nde'iangavi:

“Jira'yramo nde rekoí.

Jihi a'e vvyakotyve'ğa pe nhaporemo nde mombe'gwovo kiro:

Gaha ko jira'yra'ga.”

Ojipyrive'ğa pe rüi Tupana'ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.

Onhi'iğa'java ga nomombe'ui ojipyrive'ğa javo:

“Jihi po ti garuvamo ako nehë.

Gaha po ti jira'yramo oko nehë.”

Ojipyrive'ğa rüi Tupana'ga omombe'u o'erame a'ea. Gwa'yra'ga jate ga omombe'u o'erame a'ea.

⁶Onhi'iğa'java gwa'yrypy'ga mondorame yvya koty vvyakotyve'ğa mbyteri pe Tupana'ga ei:

“Jipyrive'ğa tombohete ti jira'yrypy'ga,” ei ga.

⁷Ojipyrive'ğa mombe'gwovo Tupana'ga ei reki:

“Ji erame jijipyrive'ğa pe kotihî ğa hoi vvytua ja nhinhî'iğa mombe'gwovo.

Tata ja kotihî ğa hoi imombe'gwovo ji erame,” ei Tupana'ga.

⁸Gwa'yra'ga pe Tupana'ga ei reki:

“Jiruvihavuhetea,” ei ga gwa'yra'ga pe.

“Nane'ymi po ti nde ejiheve'ğa nduvihavuhetea avuirama nehë.

Nane'ymi po ti a'itituhëva'ea rehe nde nhi'iği ğa pe

ğa mongouka katu enhi'iğa rupi ekovo ęanduvihavuhetero nehë.

⁹Pyry hete nde ve ğa ndekokaturame.

Ite'varuhu nde ve ğa ndekote'varuhurame.

Nurā jihi nderuvihavuhetero a'e nde ve:

Eko ti ęanduvihavuhetero nepavëive'ğa hohe ejoryvamo,” ei

Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

¹⁰“Jipojykaharetea,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

“Jypya ndehe tuhë ereapo yvya yvaga reheve.

¹¹Opa po ti yvaga yvya pavëi nehë.

Ndehe po ti erepyta avuirama nehë.

Tapy'ynhapira nhymyanamo.

Na jitehe po ti yvya nhymyanamo yvaga pavëi nehë.

¹²Gwekyi ahe tapy'ynhapirymyana i'arimova'ea imamana inoğa opohia jugwi imbojopy'ruavo.

Na jitehe po ti nde pohiri yvya hugwi yvaga hugwi

imbojopy'ruavo nhymyaname nehë.

Ndehe po ti nanemyani ekovo avuirama nehë.

Nderepavi po ti nde nehë no,” ei Tupana'ga gwa'yra'ga pe.

¹³Tupana'ga nde'iangavi ojipyrive'ğa pe:

“Eapy ti ji pyri jijohukoty rüi

ekovo ġwaramo ġanduvihavuhuhetero.

A'ero po ti ji nearōe'ŷve'ġa mongoukari nenhi'iġa rupi nehē.”
Ojipyrive'ġa pe rūi ga ei a'ea. Gwa'yra'ga pe jate ga ei a'ea.

¹⁴Tupana'gapyrive'ġa ko ha'oe'ŷve'ġa yvagipeve'ġa oporavykyavo Tupana'ga pe. Ġa nħaporemō opokopoko vvyakotyve'ġa ġipi. A'ereki Tupana'ga e'i ġa pe: “Peho ti ġa pyri yvya koty ġa pokoga – kiroki ġa hugwi ji amombo ġandekote'varuhua tuhu ti ġa upa ji pyri avuirama nehē javo,” ei Tupana'ga.

Xako hete ti Tupana'ga ra'yra'ga nhi'iġa rehe

2 ¹Tupana'ga ra'yra'ga huvihava Tupana'gapyrive'ġa hohe yvagipeve'ġa hohe. Nurā po nħande rekoħetei gara'yra'ga nhi'iġa rupi hamo nħaneremienduva rupi hamo. Tirovia hete ti ġanhi'iġa a'ero xapohiryme ti ġugwi javo.

²Ymyahū Tupana'gapyrive'ġa imombe'ui Tupana'ga nhi'iġa ymyahūva'ea pe toħendu katu ti ġa javo. A'ereki hupi hete ġa omombe'u. Ymyahūva'ea hendukatue'ymame ġanhi'iġa okovo ġajiheva'ea rupi, a'ero ite'varuhu ahe ve. Ahe hendupotare'ymame okove'ŷ Tupana'gapyrive'ġa nhi'iġa rupi, ite'varuhu ahe ve. Na tuhē. A'ereki Tupana'ga omondouka ahe ve aħerekote'varuhua kwepykava.

³Po ite'varuhu ymyahūva'ea pe ahe rekoe'ymame Tupana'gapyrive'ġa nhi'iġa rupi yvagipeve'ġa nhi'iġa rupi, a'ero po ti nħande ve kaitu ite'varuhu nehē nħande rekoe'ymame Tupana'ga ra'yra'ga nhi'iġa rehe nħandepojyħarete'ga nhi'iġa rehe aġwamo. A'ereki pyry hete tuhē ga manoi nħande repyga imombo nħanderekote'varuhua nħande hugwi nħande pokoga. Nħande imomborukare'ymame ga pe hendupotare'yma ġanhi'iġa, niaka'nħymi tuhē po ti nħande haħyva'ea hugwi nehē. Omondo ti ga haħyva'ea nħande ve nehē.

Ga ppy tuhē onħimombe'u tamano ti pe ndepyga javo. Henduvirē ġa imombe'ui nħande ve javo: “Nħandepojyħarete'ga ei: “Tamombo javo ji ruri pe pyri. Tamombo ti vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi ġa pokoga. Taroho ti ji ġa ji rupi yvagi pe haħyva'ea hugwi inoġatuavo ġapy'a.’ A'ea tuhē nħandepojyħarete'ga ei.” A'ea ġa ei imombe'ukatuavo ikwahavuka a'itituhēva'ea nħande ve.

⁴A'itituhēva'ea ko jira'yra'ga nhi'iġa javo, Tupana'ga opoko ġa ġapovouka aħemonħimomby'ava'ea ġa pe – kiroki a'ea gaha jate oapo kwaha. Nurā he'yjuħuva'ea ġa ġapoparavuhui aħemonħimomby'ava'ea. Ġwemimbotarimova'ea rupi Tupana'ga imondoukari gwa'uvapyryva popoakara ġa pe ġa pokoguka. Nurā nħande ei: Tupana'ga ġa mbuhurukari nħande pyri imombe'uuka gwa'yra'ga nhi'iġa ġa pe.

Jesus Cristo'ga oko vvyakotyve'ġa ja ġanderohoharamo

⁵Nahanahā hekoi ġa ġikogame Tupana'ga ra'yra'ga rehe javo, ore imombe'ui kiro pe me ikwatija. Ojipyrive'ġa pe rūi Tupana'ga ei: “Amongo ti ji ġa penhi'iġa rupi nehē – perope ji ġa mongoi ipyahuva'ea pe.” A'ea ga nde'i ojipyrive'ġa pe yvagipeve'ġa pe.

⁶A'ea ymyahūva'ea ikwahavukari nhande ve. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea e'i Tupana'ga pe ikwatija hako:

“Anhimomby'a ji.

A'ereki nde ereporogwety vvyakotyve'ġa.

Ġa ndehe nde erejapyaka.

Ne'aġataruhu nde ġa ndehe.

A'ereki nde neremoka'nhymi ġa pokoga,” ei ahe Tupana'ga pe ikwatija hako.

⁷“Jypya nde ere'e

ġa ti toko huvihavamo jijipyrive'ġa gwyre'i javo.

Jypya nde ġa mbopopoaka ġa mbokatuavo ġa mboukwahavamo a'ero toko ti ġa huvihavamo javo.

Jypya nde eremongo enhimbiapoa ġanhi'iġa rupi.

⁸Nde ere'e: ‘Toko pa ti nhirembiapoa ġanhi'iġa rupi,’ ere nde.”

A'ea ahe ei ikwatija javo Tupana'ga pe hako. Oko pa ġanhi'iġa rupi javo ga ei ikwatija.

Garembiapoa ndokopavi ve vvyakotyve'ġa nhi'iġa rupi kiro, xa'e nhande hepiage'yma.

⁹Jesus'ga ki a'e te ikatu hete kiro okovo vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero. A'ea nhande ikwahavi. Jypya Tupana'ga ei oyvyteri pe ga mombe'gwovo toko na'ē ti ga huvihavamo jijipyrive'ġa gwyre'i javo. Nahā Tupana'ga Jesus'ga rerekoypyi tomano ti ga vvyakotyve'ġa ndepyga ġa naġanani javo. A'ereki Tupana'ga omombyry pota ġa pe. Ga ndepyga Jesus'ga manoro ġwaramo Tupana'ga ga mbogweravirē ga mbopopoaka ga mbokatuheteavo ga mboukwahavamo toko ti ga huvihavuhetero kiro javo.

Na tuhē. Jesus'ga omano vvyakotyve'ġa ndepyga imomboia ġandekote'varuhua ġa hugwi okovo ġandepykaramo. ¹⁰A'ereki Tupana'ga e'i: “Aru pota ji vvyakotyve'ġa jijipyri. Omanomo ġa ndepyga ti Jesus'ga ġa pokogi ġa nderua ji pyri nehē. A'ero po ti he'yjuhuve'ġa nduvi ji pyri okovo jira'yramo avuirama nehē,” ei ga.

Hahy Jesus'ga pe ga manorame ġa ndepyga. A'ea rupi ko pyry Tupana'ga Jesus'ga mbojipokwahavi onhi'iġa rehe ga monhimomiranambava ga mboavujikwea toko hete ti ga vvyakotyve'ġa nderohoharamo ga pyri. A'ereki Tupana'ga ko japopahara'ga imongohara'ga. Ojive ga oapo pa tapo'ru pa ti ji javo.

¹¹Omanomo ġa ndepyga Jesus'ga ġa mombyryvi imomboia ġandekote'varuhua ġa hugwi. Omo'emo'ē ga ġa toko ti ġa Tupana'ga ra'yramo javo. A'ero Tupana'ga rekoi ġanduvetero. Ga ko Jesus'ga ruva'ga no. Nurā Jesus'ga poyjahetero ġahā ko nhiirūhetea javo.

¹²Tupana'ga pe ga ei:

“Kiro po ti ji nde kwahavukari nhiirū'ġa pe nehē.

Ġa nhimono'ono'oġame nenhi'iġa renduva

po ti ji nde mbohetei ġapyteri pe nhinhimby'yita,” ei Jesus'ga.

¹³ Onhi'iġa'javame Jesus'ga ei:

“Ji tuhē ajiko Tupana'ga rehe.”

Onhi'iġa'javame Jesus'ga ei:

“Ji rendu ti! Agwa ji rekoi Tupana'ga ra'yra'ġa pavēi.

Tupana'ga ġa mbuhuruka ji pyri

epoko katu ti ġa javo ji ve,” ei Jesus'ga.

A'ea nhaporemomyahūva'ea okwatija Jesus'ga nhi'iġa mombe'gwovo myahū.

¹⁴ Tupana'ga ra'yra'ġa ko vvyakotyve'ġa tuhē gwa'oro gwekoro. A'ereki ġa o'a oy'ġa hugwi. Nurā na jitehe ko Jesus'ga hoi nhande rupi. Nahā ga rekoi vvyakotyva'ero tamombi ti ji Diabo'ga popoakara nhimanorame javo. “Vvyakotyve'ġa arōe'ŷve'ga Diabo'ga omongyhyji vvyakotyve'ġa ġamanoa hugwi,” ei Jesus'ga. ¹⁵ “Gapopoakara mombigame ti ji ġa pokogi ġa mbopiro'yavo ġakyhyjia hugwi nehē,” ei Jesus'ga. “A'ereki ġa omanoe'ymame ojapyaka omanoa rehe okyhyjiavo jugwi,” ei Jesus'ga.

¹⁶ Jesus'ga nde'i: “Ajo ji Tupana'gapyrive'ġa pokoga yvagipeve'ġa pokoga nhimanomo ġa ndepyga.” A'ea rūi ga ei. A'ea jukwaha.

Ymyahūva'ea e'i ikwatija myahū: “Abraāova'ea rakykwepohara'ġa pyri vvyakotyve'ġa pyri po ti ga uhu ġa pokoga nehē,” ei ahe.

¹⁷ Nurā Jesus'ga ei: “Kiro po ti ji tako nhiirū'ġa javijitehe.”

A'ea ga ei ua yvya koty ovahema o'a oyhēa hugwi gwa'oro okovo oirū'ġa ja Abraāova'ea rakykwepohara'ġa ja. Oko ga ġa javijitehe tuhē tako ti ji ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Hahy gairū'ġa pe. Ġa okoveveuhu. Nahanahā ġa pe. Na jitehe Jesus'ga pe no. A'ero ga ikwahahetei ġandekoa. Nurā ga ġa porogwetygi. Nurā ga ei Tupana'ga pe: “Tamombo ti ji nhandereheve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi nhiirū'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi,” ei ga Tupana'ga pe.

Nahā ga ġa pokogi a'ero okovo ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe omanomo imomboia ġandekote'varuhua ġa hugwi. Nahā ga ġa ndepygi inoġatuavo ġapy'a. Nahā Jesus'ga rekohetei Tupana'ga nhi'iġa rupi. ¹⁸ Ite'varuhu Jesus'ga pe ojipe'ġa ga mongote'varuhupotarame novīa. Hahy! Nurā ġa ojipe'ġa mongote'varuhupotarame, ga ikwahavi ġa pokoga tombopogweyme ti ġa ġa javo.

Jesus'ga huvihava Moisésva'ea hohe

3 ¹ Pe me nhiirūa pe Tupana'ga remimo'ēhara pe ji ei: Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe, a'e ji. Nhiirūa, a'e ji pe me. A'ereki nhande ve Tupana'ga e'i nhande mo'emo'eamo: “Pejiko ti Cristo Jesus'ga rehe pejikovo avuirama ji pyri,” ei ga. A'ero ji pavēi pe pejiko ga rehe xako ti ga pyri avuirama.

Pejapyaka ti Cristo Jesus'ga rehe ga kwahaheteavo. Gaha ko Tupana'ga moirūhara'ga. A'ereki Tupana'ga ga mbuhuruka nhande pyri, ji kwahavuka ti ġa pe javo. Gaha ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe. A'ereki ga nhande repy omanomo tomombo ti Tupana'ga ġandekote'varuhua ġa hugwi javo. Jesus'ga rehe nhande xajiko hete imomboruka ga pe nhanderekote'varuhua

nhande hugwi. Aerẽ po ti ga nhande rerohoi nhande mombytavo Tupana'ga pyri avuirama nehẽ. Pevo ga ruvi jipi. A'ea nhaporemõ nhande xa'e herovia.

²Nahanahã ti ji moirũ javo Tupana'ga Jesus'ga mbuhuri avo yvya koty. A'ero ga Tupana'ga nhi'ĩpo'rupavi. Na jitehe ymyahũ Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ĩpo'rupavi Tupana'gareheva'ea repiakatupava.

³Jesus'ga reki huvihava nhaneramonhava'ea hohe Moisésva'ea hohe. A'ereki Jesus'ga omongo yvyakotyve'ãga Tupana'ga nhi'ĩga rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo.

Nhande japoramẽ onga ojipe'ãga ei nhande mboheteavo: “Okwaha hete ãga japovo,” ei ãga. Nde'i ãga: “Onga ojiapo.” A'ea rui ãga ei. Koji'i ãga ombohete onga apohara'ga. A'ereki ga oapo onga imohina. Gwyre'i ãga ombohete onga a'ero.

Na jitehe Jesus'ga huvihava Moisésva'ea hohe. Nurã koji'i po nhande ga mbohetei a'ero hamo. A'ereki Jesus'ga omongo yvyakotyve'ãga Tupana'ga nhi'ĩga rupi peko ti Tupana'gareheva'ero javo. Moisésva'ea ki a'e te oko Tupana'gareheva'ero jate reki. ⁴Na tuhẽ. Japopyra ko onga nhaporemõ. Emo Tupana'ga tuhẽ omongo pa japoparavuhuavo.

⁵Tupana'gareheva'ero oporavykyavo Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ĩpo'rupavi. Ahe gwepia katu pa Tupana'gareheva'ea imombe'gwovo Tupana'ga nhi'ĩga ahe ve ikwahavuka Tupana'ga nhi'ĩga aerẽva'ea.

⁶Cristo'ga ki a'e te Tupana'ga ra'yramõ Tupana'ga nhi'ĩpo'rupavi Tupana'gareheve'ãga nderekokatuavo ãga mongomongovo onhi'ĩga rupi okovo ãganduvihavuhetero. Po nane'ymi nhande ndiajikopigi Tupana'ga rehe avuirama gaha nhande mbojiko ojihe javo, a'ero nane'ymi nhande rekoi gareheva'ero. Po nane'ymi nhande nimbohete pigi ga avuirama gaha po ti omombyry nhande ve nehẽ javo, a'ero nane'ymi nhande rekoi gareheva'ero.

Peko hete ti Tupana'ga nhi'ĩga rehe

⁷⁻⁸Tupana'gareheva'ero pejikovo ãwaramõ pehendũ katu ti ganhi'ĩga – kiroki a'ea gara'uva omombe'u Tupana'ga rembikwatijarukara. Tupana'ga ra'uvapyryva e'i:

“Po aãwamo pe Tupana'ga nhi'ĩga renduvi,
a'ero ti peko hete ganhi'ĩga rehe hendukatavo.

Takepoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'ĩga jipi opohipota
ga hugwi,” e'i Tupana'ga ra'uva.

“A'ea rupi ongae'yi me penamonhava'ea rekote'varuhui

marangu po ti Tupana'ga onhi'ĩga rendukatue'yma raykavo nehẽ javo.

⁹Tupana'ga ei pe me: ‘Pevo penamonhava'ea rekote'varuhui
tihepia ti Tupana'ga rekoa nhande rehe javo.

Quarenta anos mondorame ahe hepiagi nhirembiapoa
ahemonhimomby'ava'ea
ji ahe rerekaturame quarenta anos rupi.

A'ea repiagame vehevi ahe rekote'varuhui,' ei Tupana'ga," e'i.

10 "Nurã ji ei: Nane'ymi jipy'a atyvi ġa ndekoi opohipota ji hugwi.

Ġa ndokwahapotari nhiremimbotarimova'ea
okoe'yma nhinhi'ĩga rupi.

Nurã ji nhimonha'ngahetei ġa ndehe.

11 Nurã ji ehetei nhinhimonha'ngavo:

Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a
ġa nderure'yma jijipyri nehē,' ei Tupana'ga."

A'ea Tupana'ga ra'uvapyryva i'ei imombe'gwovo.

12 Nhiirũ, pe me ji ei pe napenani: Pekwaha ti pejipy'a. Po pendeaporoġita ite'va pe mbojikopipota Tupana'ga rehe, a'ero ti pejirokwa pejeaporoġitakaturu xapohiryme ti Tupana'ga hugwi avuiramave'ga hugwi javo. 13 Nane'ymi ti pe'ji pejohupe: "Xako katu ti jipi. Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xajikopigyme ti Tupana'ga rehe."

A'ea ti pe'ji pejohupe jipi nahã pejopokoga. A'ereki Tupana'ga e'i pe me aġwamo pehendu katu ti nhinhi'ĩga javo. Pe napenani pejapyaka ti pejikokatua rehe a'ero pejipohia pejikote'varuhua hugwi Tupana'ga nhi'ĩga renduva xanhimoandyandyjukaryme ti ite'varuhua pe javo. A'ereki pe ndekote'varuhurame pendekote'varuhua nohendukatupotarukari Tupana'ga nhi'ĩga pe me. A'ero pe ndapekoa'javi Tupana'ga rehe.

14 Xajiko hete ypy nhande Tupana'ga rehe ikwehe. Xajikopigyme ti ga rehe nhanemanoe'yname. Po ti nane'ymi nhande jikohetei avuirama ga rehe, a'ero po ti ga nhande mbojikoty'arukari Cristo'ga pavēi nehē.

15 Nane'ymi ti pejiko hete Tupana'ga rehe. A'ereki aġwamo garemikwatijarukara e'i:

"Po aġwamo pe Tupana'ga nhi'ĩga renduvi,

a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'ĩga rehe hendukatuavo.

Tapekoi ti penhamonhava'ea ja

– kiroki ahe nohendukatupotari Tupana'ga nhi'ĩga jipi opohipota ga hugwi," e'i Tupana'ga remikwatijarukara.

16 Ymyahũ penamonhava'ea ġwendu Tupana'ga nhi'ĩga novã hako. A'ereki ahe nohendukatupotari ganhi'ĩga opohipota ga hugwi – kiroki ahe uhu Egitopeva'ea gwyra hugwi. Ymyahũ Moisésva'ea gweru ahe pea hugwi. Ndahe'yiva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'ĩga. Ahe jate ġwendu katu. 17 Onhi'ĩga rendukatue'ỹva'ea rehe Tupana'ga onhimonha'nga quarenta anos mondorame. Ongae'ỹi me ahe manoi a'ero okote'varuhuavo. Pevo ahera'oa pytai a'ero. 18 Ahe jikopotare'yma ġwaramo ga rehe, ga ei:

"A'e hete ji: Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a

ġa nderure'yma jijipyri nehē," ei Tupana'ga hako.

19 Nurã nhande ikwahavi javo: Ahe jikoge'yma ġwaramo ga rehe, Tupana'ga nonoġatui ahepy'a ahe rerure'yma ojipyri, xa'e nhande.

Tupana'ga onoġatu pota ojiheve'ġa py'a

4 ¹Aġwamo Tupana'ga onoġatu pota nhandepy'a. A'ero ga ei: “Pejikoheterame ji rehe tanoġatu ti pepy'a,” ei ga.

Xajirokwa ti nhandepy'a noġatua rehe. Po na rūi, ga nonoġatui. Pejiko hete ti ga rehe a'ero tonoġatu tuhē ti ga pepy'a. ²A'ereki nhande ve ġa omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'ġa Tupana'ga pe poko pota javo. Na jitehe ymyahūva'ea pe no. Ymyahū ahe omombe'u pyryva'ea Tupana'ga nhi'ġa Tupana'ga pe poko pota javo. Ahe henduvame Tupana'ga nhi'ġa ndikwahyi reki ahe rehe. A'ereki henduvame ahe ndojikogi Tupana'ga rehe. Nurã Tupana'ga nonoġatui ahepy'a.

³Ahe ve Tupana'ga ei:

“A'e hete ji nhinhimonha'ngavo:

Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a

ġa nderure'yma jijipyri nehē,” ei ga.

Yvya apopavypyagwera jate ga japopigirē, u katu gapy'a. Ga opota ġajikoga ojilhe tu katu ti ġapy'a na jitehe nehē javo. Ojiko po ymyahūva'ea ga rehe opy'a noġatuuka ga pe ramo a'ero. Nhande ki a'e te xajiko ga rehe. A'ero nhandepy'a Tupana'ga inoġatui.

⁴Ymyahū Tupana'ga ei ikwatijaruka sétimo dia mombe'gwovo. Garembikwatijarukara e'i:

“Seis dias rupi Tupana'ga japopavi.

Ko'emame ga japopigi.

A'ero gapy'a rukatui,” e'i ikwatijarukara.

⁵Okwatijara'ja ahe. Aherembikwatijara i'ei Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwovo:

“Nanoġatuaġwami ti ji ġapy'a

ġa nderure'yma jijipyri nehē,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijara.

⁶Nurã nhande ikwahavi javo: Ojipe'ġa py'a ti Tupana'ga tonoġatu a'ero, xa'e nhande. A'ereki Tupana'ga imombe'uukarypyrame pyryva'ea ymyahūva'ea pe ahepy'a noġatupota, ahe ndojikogi reki ga rehe. Nurã Tupana'ga nonoġatui ahepy'a.

⁷Aerē Tupana'ga imbokwara'ara'arame inoġatupota vvyakotyve'ġa py'a ga ea'javi. Okwatijaruka ga Daviva'ea pe. Daviva'ea omombe'u a'ea jitehe a'ero ikwatija. A'ea ji amombe'u pe me ko. Aherembikwatijara e'i:

“Po aġwamo pe Tupana'ga nhi'ġa renduvi,

a'ero ti peko hete Tupana'ga nhi'ġa rehe hendukatuavo,” e'i

Daviva'ea rembikwatijara.

⁸Ymyahū Moisésva'ea py'rovo Josuéva'ea oko israelitasva'ea repiakatuharamo. Po ymya Josuéva'ea onoġatuuka israelitasva'ea py'a, a'ero po aerē Tupana'ga nde'ia'javi ahe ve hamo aġwamo ji inoġatupotari pepy'a javo hamo. Emo Josuéva'ea nonoġatuukari ahepy'a. Nurã Tupana'ga ea'javi vvyakotyve'ġa py'a noġatupota. ⁹A'ero aġwamo vehevi Tupana'ga inoġatupotari ojiheve'ġa py'a.

¹⁰Ymyahū Tupana'ga oapo pi. A'ero gapy'a rukatui. Na jitehe ga – kiroki ga opy'a noğatuuka Tupana'ga pe – gaha oapo pi Tupana'ga ja.

¹¹A'ea kwahava xajirokwa hete ti inoğatuuka Tupana'ga pe nhandepy'a nanani xakoyme ti ymyahūva'ea ja javo – kiroki ahe ndojikogi ga rehe. A'ero po ti Tupana'ga nde'i nhande ve nehē nanoğatuağwami ti ji pepy'a jave'yma nhande ve. Xajiko hete ti ga rehe hendukatuavo ganhi'iğa.

Tupana'ga nhi'iğa ahe mongo Tupana'ga pyri avuirama

¹²Tupana'ga nhi'iğa nhande mongo Tupana'ga pyri avuirama. Ipopoaka ganhi'iğa. Ganhi'iğa ko haimbejovaiva'ea ja itakyhea'javuhuva'ea ja. Po nhande timongi haimbejovaiva'ea mbiara vyvtera pype, a'ero nhande tihepia pa ipype ijoapyhava vehevi ikağyvynha vehevi no. Koji'i Tupana'ga onhi'iğa imongihetei nhande pype nhande henduvame ganhi'iğa. A'ero ga hepiukari nhande ve nhandereaporoğita nhaneremimbotarimova'ea reheve. Nurā nhande jikwahahetei. A'ero nhande ei: Ğwia rehe tuhē nhande rekohetei reki! Na tuhē nhande reaporoğitaro reki! Nahā nhande rekote'varuhui reki! Nahā nhande rekokatui reki! A'ea xa'e nhande hendukaturame Tupana'ga nhi'iğa.

¹³Tupana'ga pe jukwaha hete pa garembiapo. Ahā onhimiva'ea ga pe. Ga gwepia pa. A'ero po ti nhande nimimi nhanderekote'varuhua ga hugwi nehē. Garovai pyteri pe po ti nhande ami nehē. Ga pe po ti nhande imohembavi nhanderekote'varuhua nehē. A'ereki ga nhanderuvihavuhuhete'ga nhande kwaha pa nhande nhaporemo.

Jesus'ga oko ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuhetero

¹⁴Jesus'ga oko huvihavuhuhetero. Ga ko ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuhetero Tupana'ga pe nhande repyga no. Nhanderekote'varuhuro ğwaramo ga nhande repygi omanomo tamombo ti ji ğandekote'varuhua ğa hugwi javo. Aerē ga hoi ogwovo yvaga rupi okwava ovahema Tupana'ga pyri. Ga ko Tupana'ga ra'yra'ga. Nurā ti xavy'a hete ga rehe nhandejikoheteavo ga mombe'gwovo xajiko hete nhande ga rehe javo.

¹⁵A'ereki Jesus'ga ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhu'ga nhande porogwety. A'ereki ga okwaha hete nhandepopoakare'yma. A'ereki ga oko nhande ja uvame yvya koty nhande pyri. Niandepopoakari nhande hahyrame nhande ve. Ite'varuhu nhande ve ojipe'ğa nhande mongo te'varuhu pota. Hahy! Na jitehe hahy paravuhu ga pe. Nurā ga ikwahahetei. Ga ndokote'varuhuangavi reki hahypavame ga pe.

¹⁶Nurā xanhi'i hete ti Tupana'ga pe nhanderuvihavuhuhete'ga pe ikwahava gapyryva nhande ve. Xanhi'i hete ti ga pe tomombo ti ga nhanderekote'varuhua henonhal'jave'yma avuirama ikwahava'jave'yma. Xanhi'i ti ga pe nhandepopoakare'ymame tomomyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo.

5 ¹Ymyahū Tupana'ga ğa mo'emo'ēi yvyakotyve'ğa pyteripeve'ğa hako. A'ea rupi ga ei hako: “Tokó ti ğa ikwava'ēhara'ğa nduvihavuhuro ji ve yvyakotyve'ğa pokoga tomombo ti Tupana'ga ğandekote'varuhua javo.

Ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro ti ğa togweru ğanemimbuhuteheva'ea ji ve ikwava'eĝa. Togweru ti ğa mbatepyryva no – kiroki a'ea vvyakotyve'ğa ombuhu tehe ji ve jukapyra. A'ea ti ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ğa tokwava'ê ji ve. A'ero po ti ji imombori vvyakotyve'ğa ndekote'varuhua ğa hugwi nehê ğa mombyryva,” ei Tupana'ga.

² Ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ğa ko vvyakotyve'ğa. Vvyakotyva'ero ğwaramo ğa ndipopoakari okote'varuhuavo vvyakotyve'ğa ja. Nurã ğa ikwahahetei vvyakotyve'ğa ndekoa ğa oko te'varuhu nhande ja javo. A'ero ğa vvyakotyve'ğa porogwetygi vvyakotyve'ğa ndekote'varuhurame okoe'yma Tupana'ga nhi'i'ğa rupi ikwahave'yma ğwaramo. Nonhimonha'ngai ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ğa ğa nderekokatuavo a'ero.

³ Ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ğa okote'varuhu. Nurã Tupana'ga ero ğwaramo ğa jipygi na'ê ikwava'eĝa mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Aerê ğa jara'ğa ndepygi ikwava'eĝa mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti ga ğandekote'varuhua javo.

⁴ Nde'i vvyakotyve'ğa: “Kiro ti ji tako ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe.” A'ea rüi ğa ei. Nonhimbohetei ğa nanongara rehe. A'ereki Tupana'ga jate e'i: “Kiro ji pe mo'emo'ei peko ti ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro ji ve javo.” Na tuhê. Gaha jate e'i Arãova'ea pe ymyahü hako eko ti ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro ji ve javo. Na jitehe onhimbohete'e'yma ojipe'ğa ndekoi ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro Tupana'ga pe ga erame jate ğa pe.

⁵ Na jitehe Cristo'ga nonhimbohetei no. Nde'i ga: “Kiro ti ji tako ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro.” A'ea rüi Cristo'ga ei. Tupana'ga ki a'e te ga mbohetei toko ti ga ikwava'êhara'ğa nduvihavuhuro ji ve javo. Ga pe Tupana'ga ei:

“Jira'yramo nde rekoï.

Jihi a'e vvyakotyve'ğa pe nhaporemo nde mombe'gwovo kiro:

Gaha ko jira'yra'ga,” ei Tupana'ga.

⁶ Onhi'i'ĝa'javame Tupana'ga ei Cristo'ga pe:

“Ymyahü Melquisedeque'ga ko ikwava'êhara'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'êharamo ji ve Melquisedeque'ga ja,' ei Tupana'ga Cristo'ga pe,” e'i Tupana'ga rembikwatijarukara.

⁷ Uvame yvya koty Cristo'ga onhi'i' Tupana'ga pe jipi ji poko javo.

A'ereki Tupana'ga ipopoaka. Nurã Cristo'ga ei ga pe: “Ipotarame po ti nde nanhimomanoukari nehê.” Hahyahi Cristo'ga nhi'i'ğa ga pe ga jehe'orame ji poko javo. A'ero Tupana'ga ga rendukatui. A'ereki Cristo'ga e'i: “Nhinhi'i'ğa rupi rüi ti eko. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero,” ei ga Tupana'ga pe.

⁸ Tupana'ga ra'yramo ga vehevi onhimbo'e onhimongovo Tupana'ga nhi'i'ğa rupi hahyrame ojive. ⁹ Nahã hahyrame ga pe hahya ga mbojipokwahavi Tupana'ga nhi'i'ğa rehe ga monhimomiranambava. Nurã ga rekoï vvyakotyve'ğa nderohoharamo yvagi pe. Kiroki ğa oko ganhi'i'ğa rupi – ğa hugwi nhaporemo ga

omombo ãandekote'varuhua ãa mombyryva. Aerẽ po ti ga ãa nderohoi yvagi pe ãa mombytavo avuirama Tupana'ga pyri nehẽ. ¹⁰A'ereki Tupana'ga e'i Jesus'ga pe: “Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ẽhara'ãa nduvihavuhuhu'ga ji ve. Na jitehe ndehe kiro ereko ikwava'ẽhara'ãa nduvihavuhuro ji ve Melquisedeque'ga ja,” ei Tupana'ga.

Tapejikopigi ti Cristo'ga rehe

¹¹Melquisedeque'ga rehe ti xanhomoãitaãita hete novãa. A'ereki manameuhũ pe pekwhaha! Nurã manameuhũ po ti ji ikwahavukari pe me nehẽ? Napenhimbo'ea'javi pe! ¹²Pejapyka ti pejihe! Ymyahũ pe jikogi Cristo'ga rehe. Nurã po kiro pe ojipe'ãa mbo'ei Tupana'ga nhi'iãa rehe ikwahaheteavo hamo. A'ea ji ei novãa. Aãwamo vehevi ti ojipe'ãa toko pembo'eharamo pe mbo'ea'java ahembo'eypya rehe nonhimimiva'ea rehe imombe'urame Tupana'ga nhi'iãa pe me.

Pe ndapekwahavi Cristo'ga mombe'ua onhimiva'ea. Xunhiete'i jate pe pekwhaha ahembo'eypya jate. Ipita'ngive'ãa – kiroki ãa oka'mbu jate – ãa ndo'upavi. ãa javijitehe pe ndeko'i a. ¹³A'ea ji ei pe me. Kiroki ga oka'mbu jate – gaha ko ipita'ngive'ga ikwahave'yima. Na jitehe pe peko ipita'ngive'ãa javuhu. A'ereki xunhi pe pekwhaha Tupana'ga nhi'iãa pyryva'ea. Ipita'ngive'ãa javuhu pe ei pejohupe: “Marã aherekote'varuhua? A'ereki nhande ndikwahavi. Marã ahe rekokatui? A'ereki nhande ndikwahavi.” A'ea pe ei ikwahave'yima pekopave'yima Tupana'ga nhi'iãa rupi.

¹⁴Kiroki ga o'u pa – gaha ko jyvuaruhuhuhu. Ga javijitehe ga ikwahavi no – kiroki ga Tupana'ga nhi'ipo'ru pa okokatuavo opohia okote'varuhua hugwi. Gaha ojipokwhaha Tupana'ga nhi'imbava rehe ikwahapaheteavo. A'ero ga ei: “Nahã aherekote'varuhua. Nahã ahe rekokatui,” ei ga ikwahava. Koji'i ga ikwahavi no. Nonhimimi Tupana'ga nhi'iãa ga pe. Pehe ki a'e te ndapekwahavi ve oka'mbuve'ãa javuhu.

6 ¹Xanhomoãitaa'jaa'javyme ti ahembo'eypya rehe Cristo'ga mombe'urame. Kiro koji'i xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo nhanenhimbojipokwahapava hehe. A'ea rehe ji pe mbo'epotari kiro. A'ereki nhande xanhimbo'e jipe ahembo'eypya rehe.

A'ea rupi nhande ei ahembo'eypya mombe'gwovo: Xapohi ti nhanderekote'varuhua hugwi herojijyita nhandereaporõgita. Xajiko ti Tupana'ga rehe ga reroviaheteavo, xa'e jipe nhande ikwehe. ²Ymya nhande ei: Nahanahã batismos. Tupana'ga ti tomombyry pe me kiro javo, nahanahã po nhande xapoko Jesus'gareheve'ãa akaãa rehe hamo javo ãa pe. Ymya nhande ei: Nahanahã po ti Tupana'ga omanove'ãa mbogwerava'javi nehẽ. Nahanahã po ti Tupana'ga ei ãa pe nehẽ, xa'e jipe nhande ikwehe. Jara'ãa pe po ti ga ei nehẽ: “Pejo ti pejjijupa avuirama ji pyri,” e po ti Tupana'ga nehẽ. Jara'ãa pe po ti ga ei nehẽ: “Peho ti ji hugwi pejjijupa avuirama hahyva'ea ruvihava pype,” e po ti Tupana'ga nehẽ, xa'e jipe nhande ikwehe. A'ea pe nhaporemõ nhande ei ahembo'eypya mombe'gwovo ikwehe.

³Kiro koji'liva'ea rehe xanhimbo'e onhimiva'ea rehe Cristo'ga mombe'upava rehe ikwahaheteavo, a'e ji pe me. Xanhimbo'e ti hehe Tupana'ga ipotarame.

⁴Marã po jara'ğa pe? Tupana'ga nhi'iğa ға henduna'ei. Aerẽ po ға nohendukatua'javi. Ґa henduvypyrame Tupana'ga ikwahavukari opyryva ға pe nahanahã ji ipotari javo. Ґa pe ga ikwahavukari Cristo'ga rupi po ti vyvakotyve'ğa nduri ji pyri nehẽ javo. Nurã ға jikogi Cristo'ga rehe imomboruka ga pe okote'varuhua ojihugwi a'ero. "Tupana'ga Cristo'ga mbuhuruka nhande pyri yvaga hugwi," ei ға. A'ero Tupana'ga ra'uvapyryva uhu ға pyri ға pokoga. ⁵A'ero ға ei: "Pyry hete Tupana'ga nhi'iğa nhande ve. A'ereki ga nhande mbojiko ojihe," e na'ẽ ға. "Xanhimomby'a nhande gapopoakara rehe. Aerẽ po ti koji'i nhanemonhimomby'ava'ea nehẽ no," e na'ẽ ға.

⁶Nahã ға ndekona'ei henduva Tupana'ga nhi'iğa. Aerẽ po ға ei: "Ndorokoa'javi ore Tupana'ga nhi'iğa rehe," e po ға okote'varuhuavo.

Marã po ға pe? Tupana'ga ndogwerojijya'javi tuhẽ ғandeaporoғita a'ero. Ґa ndopohipotari okote'varuhua hugwi imomborukare'yma Tupana'ga pe avuirama. Ndokoa'javi ға Tupana'ga nhi'iğa rupi. Nurã ға ndekoi Tupana'ga ra'yra'ga jukahara'ға ja. Ombotegwete ға Jesus'ga ojipe'ға ndovaki.

⁷Omoakÿakyma'ja amana yja ko pe. Poryva'ea henhui jugwi gworygworyvamo kohoa jara'ga remityma. A'ero ga i'ui ғwemityma gworygworyvamo. A'ea pe yjakatua pe Tupana'ga imombyryvi.

Yjakatua – kiroki a'ea hugwi henhui pyryva'ea – a'ea ja ko ға – kiroki ға ojiko hete Tupana'ga rehe okopige'yma ganhi'iğa rupi okopyryvamo ga pe. Ґa pe ga imombyryvi.

⁸Omoakÿakyma'ja amana ojipea yja ko pe no. Ndapyryviva'ea ki a'e te henhui jugwi hatiava'ea hajiheva'ea pavẽi. A'ea kohoa jara'ga ndo'ui. Nurã ga ei: "Ite'varuhu yja!" Nambegwei ti ga ei tokai ti nehẽ javo. A'ero ti ga imbokai nehẽ.

Yjate'varuhua – kiroki a'ea hugwi henhui ndapyryviva'ea – a'ea ja ko ға – kiroki ға nohendukatui Tupana'ga nhi'iğa okoe'yma hupi okopyryve'yma ga pe. Nambegwei po ti ga imondoi hahyva'ea ға pe nehẽ.

⁹Tupana'ga nhi'iğa rendukatue'ÿve'ға pe ji anhi'i popoaka. Pehe ki a'e te ndapekoi ға ja. Peko pyry pe Tupana'ga pe. A'ea ore ei pe me oreremiarõva'ea pe. A'ereki ore opokwaha. Peko hete pe Tupana'ga nhi'iğa rupi imomboruka pejikote'varuhua ga pe. A'ero po ti Tupana'ga pe nderohoi yvagi pe pe mombytavo avuirama ojipyri nehẽ pe imomborukaro ғwaramo. ¹⁰A'ereki Tupana'ga ahe rereko katu jipi ahe poravykykaturame ga pe. Nurã po ti ga nomoka'nhyimi peporavykyagwera nehẽ. Peporavyky katu pe Tupana'ga remimo'ehara'ға pokoga ikwehe Tupana'ga arõhetero ғwaramo. Aғwamo vehevi pe ға pokogi. Peporavykypava Tupana'ga hepiagi okopyryvamo pe me.

¹¹Na jitehe pe nhimarane'ymame nane'ymi ti pejirokwa pejikoheteavo Tupana'ga rehe avuirama pejikokatuaivo ojipe'ға pe Cristo remimombyryva mbuhua pejive. Oropota hete ore pejirokwa pe napenani. ¹²A'ero po ti pe ndapevugwei nehẽ. Pejiko ti Tupana'ga rehe ojipe'ға ja Tupana'gareheve'ға

ja. Penhimomirana ti onhimomiranave'ğa ja pejikopige'yma. Ojiko ға onhimomiranama tihepia ti Tupana'ga remimombyryva nhande ve nehẽ javo – kiroki a'ea pe ga ei ға pe. Tupana'ga nopiriani onhi'iğa. A'ero ga ға mbohoryvi opyryvamo ға pe. Na jitehe po ti Tupana'ga pe mbohoryvi opyryvamo pe me nehẽ pe ndekorame ға ja aerẽ po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehẽ javo no.

Tupana'ga nopiriani onhi'iğa

¹³Yvyakotyve'ğa ғwenoi ojioheve'ga Tupana'ga ojohupe a'itiva'ea ji ei nhinhi'iğa javo. A'ereki Tupana'ga omombe'u a'itituhẽva'ea jate. Nurã togwerovia ti ojipe'ğa nhinhi'iğa javo, ға ei: “Tupana'ga okwaha nhinhi'iğatua.” A'ea ға e'i Tupana'ga renoina.

Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ğa hohe pa. Nurã Tupana'ga ehetei ojera javo o'erame Abraãova'ea pe togwerovia hete ti Abraãoga nhinhi'iğa javo. Imombe'gwovo pyryva'ea ga ei ahe ve a'ero: ¹⁴“Jihi Tupana ti amombyry hete tuhẽ nde ve nehẽ,” ei ga ahe ve. “Amondo ti ji ndera'yra nde ve nehẽ. Aerẽ po ti nderakykwepohara'ğa nde'yjuhuro a'ero nehẽ. A'iti a! a'e ji.” Ymyahũ Tupana'ga ei a'ea Abraãova'ea pe onhinoina.

¹⁵Onhimomiranamame Abraãova'ea imbokwara'ara'ari ojikoga Tupana'ga rehe omombyry po ti ga ji ve nehẽ javo. Tupana'ga nopiriani onhi'iğa Abraãova'ea pe. A'ero ga imombyryhetei ahe ve.

¹⁶Yvyakotyve'ğa ғwenoi ojioheve'ga ojogwayvarama. Ojohupe ға ei onhombojikoga ojogwehe: “A'itituhẽva'ea pe ore ei. Tupana'ga okwaha orenhi'iğatua pe me.” A'ea ға ei ojohupe Tupana'ga renoina heroviaruka ojohupe herojijyje'yma onhi'iğa. A'ero ға ndojogwayvara'javi.

¹⁷Ymyahũ Tupana'ga ikwahavukapotari onhi'iğa rorojijyje'yma ға pe – kiroki ға pe ga e'i: “Jihi Tupana po ti opogweruruka yvagi pe pe mongovo avuirama ji pyri imombyryva pe me nehẽ pe jikoga ғwaramo ji rehe,” ei ga. Nurã onhinoina ga ei a'ea ға pe jukwaha hete ti ға pe nhinhi'iğa rorojijyje'yma javo. ¹⁸Tupana'ga ei a'ea onhinoina tohoryory hete ti ға ikwahavame javo. E'i ga: “Aerẽ po ti ға ei nehẽ: ‘Tupana'ga ndogwerojijyi onhi'iğa. Ga ndogwerojijyi onhi'iğa onhinoiname no,’ e po ti ға gworygworyvamo nehẽ,” ei Tupana'ga.

Na tuhẽ. Tegwete ga'mbea ga nhi'iğame. A'ero a'ea kwahavame nhande roryroryheteramo nhandejirokwa ga rerovia aerẽ po ti ga nhande rerohoukari ojipyri nehẽ javo, xa'e nhande. A'ereki nhande xajiko hete ga rehe nhandepohia nhanderekote'varuhua hugwi.

¹⁹Ipoiyiva'ea âncora nombojijyjukari yharuhua ahe imomborame yharuhua hugwi ihamuhũa pyvõ. Na jitehe nhandeaporoğita ndojirojijyja'javi. A'ereki nhande tirovia tuhẽ Tupana'ga aerẽ Jesus'ga pe po ti ga nhande rerurukari ojipyri yvagi pe nehẽ javo. Nianemoandyandyi po ti ga nehẽ. Jesus'ga rehe nhande jikogi a'ero nhandekyhyjie'yma.

Ga oho jipe yvagi pe Tupana'ga pyri tuhẽ nhande repyga okovo ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhuro. Avo yvya koty ikwava'ẽhara'ğa nduvihavuhul'ğa na jitehe

oho Tupana'ga rongga pype hete hovapihava aherovai gwe'yja'ğa ndepya.
 20Tupana'ga pyri yvagi pe nhanderenondeve'ga hoi ovahema Jesus'ga. Gaha oho
 nhande renonde nhande repya toho ti ға ji reviri yvagi pe javo. Ikwava'ehara'ğa
 nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe ko Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'i ga pe:

“Ymyahũ Melquisedeque'ga ko ikwava'ehara'ğa nduvihavuhu'ga ji ve.
 Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ehara'ğa
 nduvihavuhuro ji ve Melquisedeque'ga ja,” ei ga Jesus'ga pe.

Melquisedeque'ga oko ikwava'eharamo Tupana'ga pe

7 1 Ymyahũ Melquisedeque'ga ko Salémmeva'ea ruvihavuhu'ga hako. Ga ko
 ikwava'ehara'ga Tupana'ga pe no hako. Tupana'ga huvihavuhu hete ojipe'ğa
 hohe pa. Ga pe Melquisedeque'ga ko ikwava'ehara'ga. Melquisedeque'ga uhu
 nhaneremboypyva'ea rovatiamo Abraãova'ea rovatiamo ahe jivyrame otavukara
 hugwi. Otavuka jipe Abraãova'ea ojipeva'ea ruvihavava'ea pe quatrova'ea pe
 ogwovo ahe reviri ahe monhana. Abraãova'ea jivyrame Melquisedeque'ga ahe
 rovatĩ. Ahe ve ga ei: “Tomomyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga ahe ve.

2 Ojivrame otavukara hugwi Abraãova'ea herupava'javi mbatera
 aheruvihavava'ea hugwi quatrova'ea hugwi – kiroki mbatera aheruvihavava'ea
 opyhygaha Abraãova'ea re'yjava'ea hugwi hajiheva'ea hugwi no. Abraãova'ea
 imboja'oja'ogi herura'javipyra imboatyatya inoğa dez mbatera jatya.
 Melquisedeque'ga pe ahe imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatya um décimo.

Melquisedeque'ga rera pe nhande ei: Pyry hete ko huvihavuhu'ga.
 A'ea nhande xa'e garera pe. Ga ko Salémmeva'ea ruvihavuhu'ga.
 Cidade rera pe Salém me nhande ei Ahepy'a noğatua. Nurã nhande ei
 Melquisedeque'ga rera pe no: Ga onoğatu ojiheve'ğa py'a.

3 Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui Melquisedeque'ga po'ria
 ga'yembora. Nomombe'ui garembikwatijarukara Melquisedeque'ga ramonhava'ea.
 Nomombe'ui garembikwatijarukara ga'aragwera gamanoa no. Melquisedeque'ga
 rekoĩ Tupana'ga ra'yra'ga ja Jesus'ga ja ikwava'eharamo Tupana'ga pe avuirama.

4 Pejapyaka ti Melquisedeque'ga rehe ga kwahaheteavo. Huvihavuhu
 hete ga. Nurã ga pe Abraãova'ea imondoi he'yjuhuva'ea: ojipeji jatya
 herura'javipyra um décimo – kiroki a'ea ahe gweru otavukara hugwi.
 Abraãova'ea oko nhaneremboypyro nhanderuvihavuhuro israelitas'ğa
 nduvihavuhuro. Ahe vehevi imondoi Melquisedeque'ga pe nde ko
 huvihava ji hohe javo. Jukwaha a'ero Melquisedeque'ga huvihavuhu hete.

5 Abraãova'ea ko Leviva'ea rakykwepohara'ğa nemboypya. Leviva'ea
 rakykwepohara'ğa mombe'gwovo Moisésva'ea rembikwatijara i'ei: “Levi'ga
 rakykwepohara'ğa – kiroki ға oko Tupana'ga nhi'iğa rupi okovo ikwava'ehara'ğa
 – ғahã ti topyhy mbatera gwe'yja'ğa hugwi israelitas'ğa hugwi. Na tuhẽ.
 Israelitas'ğa herekorame dez mbatera tomondo ti ға Levi'ga rakykwepohara'ğa
 pe ojipeji mbatera um décimo.” Nahã Moisésva'ea rembikwatijara i'ei.

Ĝa nhaporemoko Abraão'ea rakykwepoharamo israelitas'ĝa Leviva'ea rakykwepohara'ĝa pavēi. Opyhy ikwava'ēhara'ĝa gwe'yja'ĝa hugwi vehevi Abraão'ea rakykwepohara'ĝa hugwi tuhē.

⁶Melquisedeque'ga ki a'e te Leviva'ea rakykwepohara'ga rūi. Abraão'ea hugwi ga ipyhygi reki mbatera um décimo. Garembipyhyga renonde Tupana'ga ei Abraão'ea pe: “He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ĝa nehē,” ei Tupana'ga aheve. “Amondo ti ji hajiheve'ĝa gwyra nde ve nderakykwepohara'ĝa pe nehē. Pevo po ti ĝa nduvi avuirama a'ero nehē. Nderakykwepohara'ĝa pe po ti ji hajiheve'ĝa mbohoryvukari nehē,” ei Tupana'ga Abraão'ea pe. A'ea Tupana'ga ei aerē po ti Abraão'ea hoi huvihavamo nehē javo. Tupana'ga nhi'iĝirē jate Melquisedeque'ga ei Abraão'ea pe reki: “Tomomyry ti Tupana'ga nde ve!” ei ga.

⁷Jukwaha hete. Melquisedeque'ga huvihavuhu Abraão'ea hohe a'ero. A'ereki nhande nhaporemoko xa'e: Kiroki ĝa oko ojipe'ĝa hohe – ĝahā jate e'i: “Tomomyry ti Tupana'ga nde ve.”

⁸Leviva'ea rakykwepohara'ĝa – kiroki ĝa opyhy israelitas'ĝa hugwi – ĝahā omano reki. Melquisedeque'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy Abraão'ea hugwi – gaha okoji. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'ui gamanoa.

⁹⁻¹⁰Ndo'ari ve Leviva'ea Melquisedeque'ga Abraão'ea rovatīrame. Emo Leviva'ea oko Abraão'ea rakykwepoharamo. A'ero imondorame um décimo Abraão'ea omondo Leviva'ea repyga no, a'e ji. Leviva'ea ko ikwava'ēhara'ĝa nemboopya. Ĝahā opyhy gwe'yja'ĝa hugwi um décimo. Emo Melquisedeque'ga pe Abraão'ea omondo jipe Leviva'ea repykavamo reki. A'ero kaitu jukwaha. Melquisedeque'ga huvihavuhu Leviva'ea hohe Leviva'ea rakykwepohara'ĝa hohe no.

Jesus'ga oko Melquisedeque'ga ja ikwava'ēharamo

¹¹Ymyahū Tupana'ga Leviva'ea rakykwepohara'ĝa mo'emo'ēi toko ti Arão'ĝa ikwava'ēharamo ji ve jipi israelitas'ĝa mombyryva javo. Arão'ea oko Leviva'ea rakykwepoharamo. Arão'ea oko ikwava'ēharamo a'ero gwakykwepohara'ĝa pavēi.

Moisés'va'ea pe Tupana'ga ikwatijarukari nhanembo'eagwera israelitas'ĝa mbo'eagwera nahanahā po ti ikwava'ēhara'ĝa pe mombyry pe nderua ji pyri nehē javo. Arão'ea aherakykwepohara'ĝa pavēi nomomyryvukari reki nhandere'yja'ĝa israelitas'ĝa. A'ero israelitas'ĝa ndohoi Tupana'ga pyri. Nonhi'iĝi ĝa ga pe no.

Nurā Arão'ea rakykwepohara'ĝarūive'ga ruri okovo ikwava'ēharamo Tupana'ga pe. Ga ko Jesus'ga. Melquisedeque'ga ja ga oko ikwava'ēharamo Tupana'ga pe. Tupana'ga nde'i Jesus'ga pe: “Arão'ea ja ko nde ikwava'ēharamo ji ve.” A'ea rūi Tupana'ga ei. E'i ga: “Melquisedeque'ga ja ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēharamo ji ve,” ei ga.

¹²A'ea erame Jesus'ga pe Tupana'ga ei tokoaljavy me ti Leviva'ea rakykwepohara'ĝa ikwava'ēharamo javo. Leviva'ea rakykwepohara'ĝa

ndekoa'jave'y mame ikwava'êharamo, Moisésva'ea rembikwatijara rehe ndatekwava'javi – kiroki a'ea omombe'u ikwava'êhara'ğa. Hajiheva'ea toko ti kiro a'ero, xa'e nhande. Tupana'ga nhi'igapyahua jate Jesus'ga rehe toko kiro a'ero, xa'e nhande.

¹³ Jesus'ga pe Tupana'ga ei ndehe kiro ereko avuirama ikwava'êharamo ji ve javo. Emo Jesus'ga ko Leviva'ea rakykwepohara'ga rüi reki. Ojipeva'ea rakykwepohara'ga ko Jesus'ga. Garemboypya rakykwepohara'ğa ndojukai reki mbatepyryva imbokaje'y ma ikwava'êhava rehe Tupana'ga pe. ¹⁴ Jesus'ga oko nhaneramonhava'ea rakykwepoharamo Judáva'ea rakykwepoharamo nhandepojy kaharete'ga. A'ea jukwaha. Moisésva'ea nde'i Judáva'ea rakykwepohara'ğa pe: “Pekwava'ê ti ğambatepyryva jukapyra imbokaita Tupana'ga pe pejikovo ikwava'êharamo.” A'ea rüi Moisésva'ea e'i Judáva'ea rakykwepohara'ğa pe.

¹⁵ Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi kiro. A'ea jukwaha hete. A'ereki Jesus'ga reki kiro oko ikwava'êharamo Tupana'ga pe ua yvya koty nhande pyri. Ga ko Melquisedeque'ga ja okovo ikwava'êharamo.

¹⁶ Moisésva'ea rembikwatijara nde'i Jesus'ga pe: “Eko ti ikwava'êharamo Tupana'ga pe. A'ereki neremboypya ko Leviva'ea.” Nanongara rüi aherembikwatijara e'i Jesus'ga pe. Yvyakotyve'ğa rüi e'i Jesus'ga pe eko ti ikwava'êharamo Tupana'ga pe javo. Emo Jesus'ga oko reki ikwava'êharamo. A'ereki ga ipopoaka okovo avuirama. Nomanoa'javi po ti ga nehê.

¹⁷ A'ereki ojipeva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u javo Jesus'ga pe. E'i:

“Ymyahü Melquisedeque'ga ko ikwava'êhara'ga ji ve.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'êharamo ji ve
Melquisedeque'ga ja.”

A'ea Tupana'ga rembikwatijarukara ei Jesus'ga pe.

¹⁸ Hajiheva'ea Tupana'ga imongoi a'ero ndatekwava'javi Moisésva'ea rembikwatijara rehe kiro javo. A'ereki aherembikwatijara ndipopoakari. A'ereki israelitas'ğa ndogwerojijyi ojeaporoğita aherembikwatijara renduvame. A'ero ğa ndokokatui ve. Ndohei ğa Tupana'ga pyri onhi'ığa. Ndikwahyi aherembikwatijara ğa ndehe. ¹⁹ Nahemombyryvukari tuhê.

Koji'i pyry nhande ve kiro Jesus'ga rekorame ikwava'êharamo Tupana'ga pe. A'ereki Tupana'ga Jesus'ga momanouka nhande repygauka imomboruka nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mombyryva. Aerê po ti Jesus'ga nhande rerohoi ojupi nhande mongovo avuirama Tupana'ga pyri nhande mbohoryva nehê. Nurã nhande xanhi'inhi'ĩ Tupana'ga pe kiro.

²⁰ Tupana'ga jate ni'mbei okovo huvihavamo ojipe'ğa hohe pa. Ojera vehevi javo ga ehetei o'erame toko ti Jesus'ga ikwava'êharamo javo. ²¹ Tupana'ga nonhinoi reki o'erame toko ti Levi'ga rakykwepohara'ğa ikwava'êharamo javo. Emo o'erame Jesus'ga pe ga onhinoi. Jesus'ga pe ga ei:

“Jihi Tupana ko ndepojy kaharetea.

Anhi'iġatu ji nde ve kiro.

Ymyahū Melquisedeque'ga ko ikwava'ēhara'ga.

Na jitehe ndehe kiro ereko avuirama ikwava'ēharamo ji ve
Melquisedeque'ga ja.

A'iti a! Ndarojijyi ti ji nhinhi'iġa nde ve nehē.”

A'ea Tupana'ga ei onhinoina.

²²Nurā Jesus'ga popoakahetero okovo ikwava'ēharamo Tupana'ga pe avuirama, kiro Tupana'ga nhi'iġapyahua apiavo toho javo – kiroki ganhi'iġapyahua e'i vvyakotyve'ġa pe nahanahā po ti ji pe pokokatui kiro nehē javo. A'ero koji'i pyryvamo vvyakotyve'ġa pe kiro.

²³Ymyahū Leviva'ea rakykwepohara'ġa nde'yjuhuro reki okovo ikwava'ēharamo. A'ereki ġa omano oporavykya reja. A'ero jara'ġa aherakykwepohara'ġa ndekoi ikwava'ēharamo ahe py'rovo.

²⁴Jesus'ga ki a'e te ndipy'rukavi ga. A'ereki ga nomanoa'javi. Nurā gaha jate nane'ymi oko ikwava'ēharamo avuirama. ²⁵Nurā ga imombohetei vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi avuirama ġa mombyrypava. Kiroki ġa onhi'i Tupana'ga pe ojikoga ġwaramo Jesus'ga rehe – ġahā Jesus'ga ġa mombyryvi. A'ereki ga nomanoa'javi. Kiro yvagi pe ga oko Tupana'ga pyri ġa ndepyga jipi epoko ti ġa javo Tupana'ga pe.

²⁶Pyry hete tuhē a'ero Jesus'ga reki ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe nhande repyga. Jesus'ga oko pyry hete Tupana'ga monhimoheha ojilhe. Naheaporoġitatiruahūi ga. Ga ko ndokote'varuhui'i'i. Nurā vvyakotyve'ġa ja rūi ga oko. A'ereki ga pyry hete tuhē. Tupana'ga omongo ga ojipyri yvateuhu yvaga aherovai, kiro ti ga toko huvihavuhuhetero ojipe'ġa hohe pa javo.

²⁷Jesus'ga nokwava'eġi tuhē mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe tomombo ti ga jirekote'varuhua ji hugwi jave'yma. A'ereki ga oko katu hete jipi.

Leviva'ea rakykwepohara'ġa ki a'e te okwava'ē mbatepyryva jukapyra Tupana'ga pe okovo ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua na'ē javo. Nahā ġa jipygi. Ojipygirē jate ġa ikwava'eġi ojipea jukapyra tomombo ti Tupana'ga jara'ġa ndekote'varuhua kiro javo.

Jesus'ga ki a'e te nokwava'eġi mbatepyryva jukapyra tomombo ti Tupana'ga vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua jave'yma. A'ereki Jesus'ga onhikwava'ē ojijukauka omanomo yva rehe tomombo ti Tupana'ga ġandekote'varuhua ġa hugwi javo.

Nane'ymi Leviva'ea rakykwepohara'ġa okwava'ē mbatera jukapyra Tupana'ga pe.

Jesus'ga ki a'e te ojipeji ko ga jijukaukari. Nomanoa'jaa'javi ga.

²⁸Moisésva'ea rembikwatijara e'i akwaimbae'ġa ti toko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe javo. Emo vvyakotyva'ero ġwaramo ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ġa ndekote'varuhuro opopoakare'ymamo ote'varuhua pe.

Aerē Tupana'ga ei onhinoina a'ero jira'yra'ga ti toko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhuro avuirama javo reki. Nurā gara'yra'ga Jesus'ga pytai

avuirama ikwava'êhara'ġa nduvihavuhuro okopyryhetero tuhê vvyakotyve'ġa ndepykatuavo Tupana'ga nhi'îpo'rupava avuirama.

Jesus'ga gwepy vvyakotyve'ġa

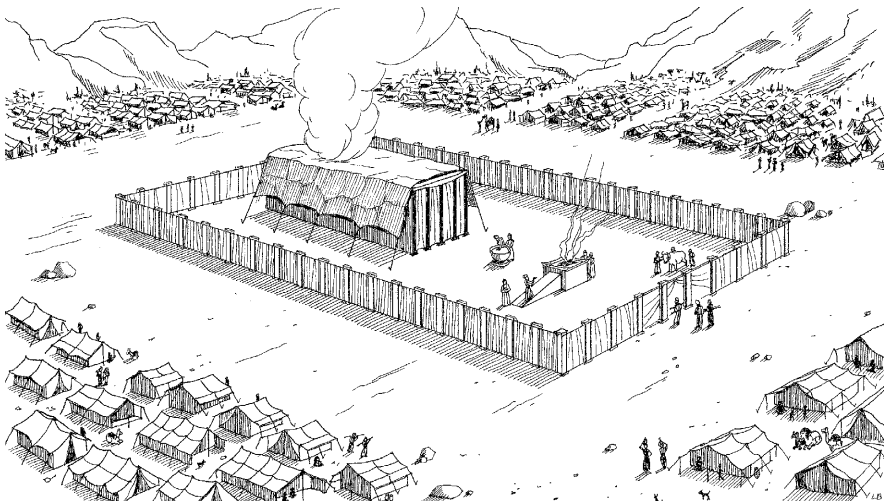
8 ¹Na tuhê Jesus'ga rekoi okovo ikwava'êhara'ġa nduvihavuhuro nhande repyga ogwovo yvagi pe hete. Pevo huvihavuhuhetero Tupana'ga ruvi. Okovo ġwaramo huvihavuhuhetero Tupana'ga pavêi, Jesus'ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rüi. A'ea rehe ji pe mbo'ei ko.

²Yvagi pe Tupana'ga ruhava pype tuhê nhandepojykaharete'ga ruhava pype tuhê Jesus'ga rekoi. A'ea pype Tupana'ga rembiapoa pype ikwava'êhara'ġa nduvihavuhuro Jesus'ga poravykyi Tupana'ga pyri nhande repyga. Yvyakotyva'ea rembiapoa pype rüi – kiroke yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo vyva koty tenda – a'ea pype rüi ga nhande repygi. Ymyahü a'ea pype hete ikwava'êhara'ġa nduvihavuhuva'ea oho gwe'yjava'ea repyga vyva koty.

³Ymyahü Tupana'ga omo'emo'ê vvyakotyve'ġa. Ga e'i: “Toko ti ġa ikwava'êhara'ġa nduvihavuhuro ji ve vvyakotyve'ġa ndepyga. Nurä ti ġa togweru vvyakotyve'ġa hugwi ġanemimbuhuteheva'ea ikwava'eġa ji ve nehê. Togweru ti ġa ġa hugwi mbatepyryva jukapyra ji ve nehê no vvyakotyve'ġa ndepykaramo nehê,” ei Tupana'ga ymyahü.

Jesus'ga rekoi ikwava'êhara'ġa nduvihavuhuro Tupana'ga pe. Nurä po ga ikwava'eġi Tupana'ga pe no hamo.

⁴Yvagi pe Jesus'ga poravykyi okovo ikwava'êharamo. Po ga oko vyva koty, a'ero po ga ndokoi ikwava'êharamo hamo. A'ereki gwereko jipe ikwava'êhara'ġa vyva koty.

(Hebreus 8.4)

Ĝahã gweru imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe jipi okovo Moisésva'ea rembikwatijara rupi. ⁵Ĝaporavykya okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ero nhande ei: Na ja gwerevi nhanderepykava rekoi yvagi pe. Na jitehe Moisésva'ea rembiapoukara okwahavuka xunhi nhande ve yvagipeva'ea. A'ereki ymyahũ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe Moisésva'ea rembiapohava renonde tenda apohava renonde. Tupana'ga e'i: "Ji rendu katu ti! Yvytyruhua rehe ji ikwahavukari nde ve nahã ko yvagipeva'ea javo. A'ea'jaheteva'ea eapo katu katu pa imohina kiro," ei ga Moisésva'ea pe.

A'ero Moisésva'ea Tupana'ga nhi'ipo'rupavi a'ea'jaheteva'ea japokatuuka tenda tapyjamo. Oapopavuka ahe mbatera no imondovo tenda pype. Nahã ahe japopavukari yvagipeva'ea'java'ea yvya koty. A'ea pype Leviva'ea rakykwepohara'ĝa israelitas'ĝa ndepygi okovo ikwava'eharamo yvya koty.

⁶Jesus'ga poravykya ki a'e te koji'i pyryvamo ĝaporavykya hohe. Ymyahũ Tupana'ga ekatui Moisésva'ea pe nahanahã po ti ji israelitas'ĝa pokokatui nehẽ javo. A'ero ga ei toko ti Leviva'ea rakykwepohara'ĝa ikwava'eharamo javo. Moisésva'ea pe ga ikwatijarukari javo: "Tombokai ti ĝa mbatepyryva ji ve israelitas'ĝa ndepyga," ei ga Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve.

Aerẽ koji'i pyryvamo reki Tupana'ga ekatuhetea Jesus'ga pe nahanahã po ti ji vvyakotyve'ĝa pokokatui kiro nehẽ javo. "Ndehe ti emano imomborukaheteavo ĝandekote'varuhua ĝa hugwi ĝa ndepyga nehẽ," ei ga Jesus'ga pe.

A'ea ko Tupana'ga nhi'ipyahua. A'ero ga ei toko ti Jesus'ga ikwava'eharamo javo. Tupana'ga nhi'iĝa Jesus'ga pe ipyahuva'ea rehe koji'i pyryvamo Moisésva'ea rembikwatijara hohe a'ero ymyahũva'ea hohe. Nurã Jesus'ga poravykya koji'i pyryvamo Leviva'ea rakykwepohara'ĝa poravykya hohe. Vvyakotyve'ĝa ndepykaramo Jesus'ga rekoi tuhu ti ĝa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'iĝa ga pe javo. A'ero ga imombohetei vvyakotyve'ĝa ndekote'varuhua ĝa hugwi ĝa mombyryva ĝa mbuhua Tupana'ga pyri. A'ero kiro koji'i pyryvamo ĝa pe.

⁷Po ikwahyhetei ymyahũva'ea hamo Tupana'ga nhi'iĝa Moisésva'ea pe hamo, a'ero po ga nonhi'iĝi aerẽ ipyahuva'ea rehe Jesus'ga pe hamo.

⁸Ymyahũ israelitasva'ea nohendukatui reki ymyahũva'ea Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. Nurã ndikwahyi ahe rehe. A'ea nhande tikwaha. A'ereki ga e'i:

"Kiro ji rendu katu ti," ei Tupana'ga nhandepojykaharete'ga.

"Aerẽ po ti ji nhi'iĝi ipyahuva'ea rehe Israelva'ea rakykwepohara'ĝa pe Judáva'ea rakykwepohara'ĝa pe nehẽ no," ei ga.

⁹"Ymyahũva'ea ja rui po ti ji nhi'iĝi ĝa pe nehẽ.

Ymyahũ ĝanamonhava'ea pe ji ekatui ikwatijaruka Moisésva'ea pe nhinhi'iĝa

ahe rerogwovo pa Egitopeve'ĝa gwya hugwi.

Aroho katu ji ahe pea hugwi.

Emo ahe nohendukatupotari reki.

Ndokoi ahe ymyahũva'ea rupi nhirembikwatijarukara rupi.

Nurã ji ndarekokatua'javi ahe,” ei Tupana'ga.

10 “Aerẽ ipyahuva'ea rehe po ti ji ekatui ãa pe nehẽ

Israelva'ea rakykwepohara'ãa pe israelitas'ãa pe nehẽ,” ei Tupana'ga.

“Nhinhi'iãa po ti ji imongi ãa'akaãgi pe

nahanahã peko katu ti javo ãa pe.

ãGapy'a pype po ti ji inoãgi nhinhi'iãa.

A'ero po ti ãa hendukatupotari nhinhi'iãa okovo pota hupi nehẽ, ei ga.

A'ero po ti ji rekohetei ãanduvihavuhuhetero ãa pokokatua'vo nehẽ.

A'ero po ti ãa ji mbohetei

nde ko oreruvihavuhuhetea javo ji ve nehẽ.

A'ero po ti ãa ndekohetei jireheva'ero

ji nhi'ipo'ruheteavo nehẽ,” ei Tupana'ga.

11 “Ojopyjopyrive'ãa po ti nonhomb'o'ei ji rehe nehẽ.

Onhoirũ'ãa ti nonhomb'o'ei ji rehe nehẽ no,” ei ga.

“Nde'i po ti ãa ojohupe nehẽ: ‘Pekwaha hete ti nhandepojykaharete'ga.’

A'ea rui po ti ãa ei ãa nhaporemo ji kwahahetejipero ãwaramo

ojikoga ji rehe nehẽ,” ei ga.

“ãGapyrive'ãa ji kwahahetei nehẽ.

ãAnduvihava'ãa ji kwahahetei nehẽ no.

12 Aporogwety po ti ji ãa nehẽ ãa pyryve'yname.

ãGa hugwi po ti ji imombori ãandekote'varuhua ãgapyryve'yma reheve nehẽ.

Nahenonha'javi po ti ji avuirama ãandekote'varuhua

ikwahapava'jave'yma nehẽ,” ei Tupana'ga ymyahũ.

13 Ymyahũ Tupana'ga ei no: “Ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'iãgi nehẽ nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehẽ javo.”

Tupana'ga a'ea ero ãwaramo nhande ikwahavi. A'ero nhande ei: Ndatekwava'javi ymyahũva'ea rehe Moisésva'ea rembikwatijara rehe a'ero. A'ereki nhymyanuhũ kiro, xa'e nhande. Na tuhẽ. Opa ãweri ymyahũva'ea, xa'e nhande.

Israelitasva'ea ombohete Tupana'ga tenda pype vyva koty

9 ¹ Ymyahũ Tupana'ga omombe'u Moisésva'ea pe nahanahã po ti israelitas'ãa ji mbohetei nehẽ javo. Omombe'u ga tenda vvyakotyva'ea nahanahã po ti ãa toapo tenda ji mboheteavo ipype nehẽ javo.

² A'ero Tupana'ga nhi'ipo'ruavo Moisésva'ea japoukari tenda tapyjamo Tupana'ga mbohetejavamo. Mokõi hyrua tenda pype: kokotyva'ea kikotyva'ea pavẽi. Kokotyva'ea pype ahe imondoukari hyapehava, mesa, pão. Omondouka ahe pão mesa rehe Tupana'ga rovai pyteri pe ga'apoa javo jupe. Nahã ahe imondoukari hyrua pype kokotyva'ea pype. Tupana'ga ei hyrua pe kokotyva'ea pe: Ipojkahava. Nahã ga inoãgi hera hehe. A'ereki pea Tupana'ga opojyka ojive.

³ Tenda pyteri pe Moisésva'ea imbohaekoukari hovapiahava cortina imohinuka. Hovapiahava aherovai ojipea hyrua teni tenda pype kikotyva'ea.

Tupana'ga ei hyrua pe kikotyva'ea pe: Ipojdkahetehava. Nahã ga inoği hera hehe. A'ereki pea koji'i Tupana'ga opojyka hete ojive.

⁴Ipojdkahetehava gwereko perfume mbokaihava ouro apopyra. Ipojdkahetehava gwereko hyru'ia no Tupana'ga rembikwatijarukara ryru'ia. Omomoğuka ahe ouro hehe.

Tupana'ga rembikwatijarukara ryru'ia gwereko nhaepepoa ouro apopyrava'ea. Nhaepepoa gwereko mbeju'ia'javuhuva'ea maná. Hyru'ia gwereko Arãova'ea apoagwera no yvyra – kiroki yvyra ipoty. Gwereko itapereuhua no – kiroki a'ea rehe Tupana'ga okwatijarukaripe ahe ve myyahüva'ea.

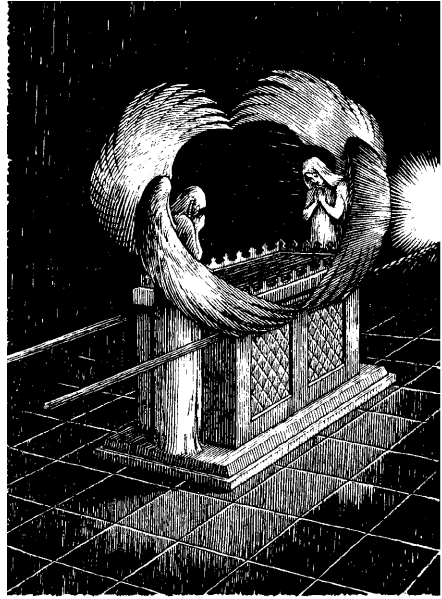
⁵Hyru'ia arimo ahe imondoukari yvagipeve'ğa ra'angava querubins'ğa ra'angava. A'ea ahe japoukari imondovouka pevo yvagipeve'ğa'java'ea. Hendy'jandy'ja memei yvagipeve'ğa'java'ea Tupana'ga rendy'java pyvõ. Yvagipeve'ğa'java'ea ipepojai hyru'ia arimo hyru'ia rovapytymbava rehe o'ama. Aerë hovapytymbava rehe ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhu'ga gwypygwypyi hekoa tomombo ti Tupana'ga israelitas'ğa ndekote'varuhua javo. A'ero ojapyakarama hehe hovapytymbava rehe ğa ikwahava'javi okote'varuhua mombora javo: “Tupana'ga oko nhande pyri ġwenonhe'yma nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma,” ei ġa.

A'ea rehe ti ji namombe'upavi kiro.

⁶Moisésva'ea japopavukarirë nane'yimi ikwava'ëhara'ğa hoi tenda pype kokotyva'ea pype oporavykyavo Tupana'ga pe nahã ga mboheteheteavo ipype.

⁷Ojipea pype kikotyva'ea pype ikwava'ëhara'ğa nduvihavuhu'ga tehe ga hoi. Outubroğweriã rupi jate, uma vez ano nanani ga tehe ga hoi ipype herogwovo mbatepyryva rekoa. Hekoa rerohorame jate ga hoi ipype hypypyrita tomombo ti Tupana'ga jirekote'varuhua ji hugwi javo. “Tomombo ti ga israelitas'ğa ndekote'varuhua ġa hugwi no,” ei ga. “A'ereki ġa oko te'varuhu ikwahave'yma,” ei ga hypypyrita.

⁸A'ero nhande ei: Ojipe'ğa ndohoi tenda pype, xa'e nhande. A'ea rehe Tupana'ga ra'uvapyryva nhande mbojapyakarama ikwahavukari nhande ve ojipea. A'ero nhande ei: Tenda rekorame po Tupana'ga nde'i ve vvyakotyve'ğa pe tuhu ti ġa jiruhava pype ji pyri tuhë onhi'iğã ji ve javo.

(Hebreus 9.5)

⁹Na tuhẽ reki ymyahũ hako. Nhande japyakaramẽ ymyahũva'ea rehe nhande ei: Aḡwamo na jitehe nhande ve no. Imbuhuteheva'ea nombojipe'ai nhanderekote'varuhua nhande hugwi no mbatepyryva rekoa rypyppyja pavẽi. A'ereki nomombyryvi nhandereaporõgita. Nonõgatui nhandepy'a a'ero nhande monhi'iḡukare'yma Tupana'ga pe.

¹⁰Ymyahũve'ḡa omondo imbuhuteheva'ea tombokai ti ikwava'ẽhara'ḡa Tupana'ga pe javo. A'ereki Moisésva'ea rembikwatijara e'i ḡa pe pemondo ti javo. Ojikwaku ḡa ḡwiḡwia ti ti'u mbatepyryva tyhya no javo. Ndo'ui ḡa hajiheva'ea. Ojikwaku ḡa nahanahã ti nhanerembiheiparavuhua javo. Ojikwaku ḡa. A'ereki aherembikwatijara e'i ḡa pe pejkwaku ti javo. Jukwaha a'ero. Ḡandeaporõgita pe rui aherembikwatijara e'i. Ḡanda'oa pe jate e'i aherembikwatijara. Ipyahuva'ea rehe Tupana'ga nhi'iḡirẽ ndatekwava'javi tuhẽ aherembikwatijara rehe. Kirẽ nde'ia'javi aherembikwatijara ḡa pe.

Cristo'ga ombohete Tupana'ga yvagi pe

¹¹Aḡwamo Cristo'ga oko ikwava'ẽhara'ḡa nduvihavuhuro oporavykyavo Tupana'ga pe imombyryvuka nhande ve. Koji'i pyryvamo nhande ve a'ero kiro. Yvyakotyve'ḡa nemiapoa pype rui vyakotyva'ea pype rui ga rekoï ikwava'ẽhara'ḡa nduvihavuhuro. Yvaga pype ga rekoï Tupana'ga ruhava pype tuhẽ. Pea koji'i pyry hete Tupana'ga pe vyakotyve'ḡa apoa hohe tenda hohe.

¹²Ohorame yvaga pype Tupana'ga ruhava pype ga ndogwerohoi bodes rekoa bezeros rekoa tomombo ti Tupana'ga vyakotyve'ḡa ndekote'varuhua a'ero javo. Hekoa pyvõ rui ga oki yvagi pe a'ero. Gwekoa reka'voguka ojijukahara'ḡa pe ga omano yva rehe tahepy ji vyakotyve'ḡa javo. Nahã ga ḡa ndepygi ḡa mbopiro'yavo avuirama ḡandekote'varuhua hugwi ogwovo yvaga pype opytavo. Ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoa'jaa'javi ga ipype.

¹³Ymyahũ bodes rekoa touros rekoa no, a'ea ikwava'ẽhara'ḡa hypyypyï israelitas'ḡa ndehe. Ombokai ḡa novilha. Ikotiamo novilha mbokaipavipyra yhya pyvõ ḡa hypyypyï a'ea israelitas'ḡa ndehe. Israelitas'ḡa jikwakupave'ymame ikwava'ẽhara'ḡa hypyypyï ḡa ndehe tomombo ti Tupana'ga ḡate'varuhua ḡa hugwi javo. A'ero israelitas'ḡa nda'oa tehe reki ḡa imombyryvukari. Hekoa rypyppyja nomombyryvukari israelitas'ḡa ndeaporõgita reki.

¹⁴Koji'i pyryvamo Cristo'ga rekoa reka'vogukara mbatepyryva rekoa reka'voga hohe okwahyro pe ndehe. A'ereki nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga javo, a'ero ga omombyry nhandereaporõgita. A'ereki Tupana'ga ra'uva avuiramava'ea opoko Cristo'ga ga nhikwava'eḡame Tupana'ga pe omanomo. Nдите'varuhui'i'i Cristo'ga okokatuavo. Pyryheteva'ero ga manoi tahepy ti ji ḡa javo. Nhande jikogame ga rehe ga omano nhande repyga javo, a'ero ga imombopavi nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhandereaporõgita mombyryva nhandepy'a nõgatuavo. Nurã nhande nhi'iḡi Tupana'ga pe. Tokoaljavyme ti ḡa ite'varuhua rehe javo Cristo'ga manoi nhande repyga. Tupana'ga nhi'iḡa rupi avuiramave'ga nhi'iḡa rupi ti ḡa toko javo ga manoi nhande repyga.

15 Nurãro ġwaramo Cristo'ga vvyakotyve'ġa ndepyi omanomo ġa mongovo Tupana'ga nhi'iġa rupi ipyahuva'ea rupi. Ndokopavi ġa Moisésva'ea rembikwatijara rupi ymyahūva'ea rupi okote'varuhua vo ymyahū. A'ero Cristo'ga manoi ġa mbopiro'yavo ġandekote'varuhua hugwi tuhu ti ġa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'iġa ga pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i jipe ġa pe ġa mo'emo'eamo: “Aerē po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi nehē. A'ero po ti pe nduri pejjjupa avuirama ji pyri nehē,” ei ga onhi'iġa ipyahuva'ea rehe.

16-17 Ahe e'i: “Nahanahã po ti ġa herekoi nhimbaterueramo nehē ji manorame nehē,” ei ahe. Ahe manoe'ymame ġa ndogwerekoi ahembatera. Ahe manorame po ti ġa tomombe'u katu na'ē ahemanoa – kiroki ġa gwepia ahemanoa. A'ereki ahe manorame jate pyry ġa herohoi ahembateruera – kiroki ġa pe ahe e'i jipe.

18 Nurã ymyahū mbatepyryva manoi Tupana'ga nhi'iġame Moisésva'ea pe ikwatijaruka. A'ereki ahe ojuka mbatepyryva heka'voga hekoa Tupana'ga nhi'ipo'ruavo. “Kiro po ti Tupana'ga nopiriani onhi'iġa nehē,” ei Moisésva'ea. “Kiro po ti ga imombryvi nhande ve mbatepyryva manoro ġwaramo,” ei ahe israelitasva'ea pe ymyahū.

19 Moisésva'ea omombe'u pa katu na'ē israelitasva'ea pe nhaporemō Tupana'ga rembikwatijarukara ymyahūva'ea tokwaha ti ġa javo. Imombe'upavirē israelitasva'ea pe Moisésva'ea ipyhygi bezerros rekoa bodes rekoa no. Yhya ahe ipyhygi no. Okotī ahe hekoa yhya pyvō. Ovelhas rava apopyra – kiroki aheremimoġwaġipyra – a'ea ahe ipyhygi. Ahe opyhy nhungwava'javuhuva'ea hissopo. Oapytī ahe nhungwava'javuhuva'ea ovelhas rava apopyra pyvō imondeva ikotimbyra pype. A'ea pyvō ahe hypypyry ikotimbyra Tupana'ga rembikwatijarukara rehe. Israelitasva'ea rehe ahe hypypyry no.

20 Kirē Moisésva'ea ei israelitasva'ea pe: “Nahanahã ti peko katu pejikovo Tupana'ga nhi'iġa rupi. Nahã ga opota. Pehepia hekoa. Mbatepyryva manoro ġwaramo nhande ei: Tupana'ga nhi'iġa nhande ve ko a'itituhēva'ea – kiroki ganhi'iġa e'i nahanahã po ti ji pe pokokatui kiro nehē javo. Ndojirojijyi ganhi'iġa nhande ve,” ei Moisésva'ea.

21 Na jitehe Moisésva'ea hypypyry hekoa tenda rehe. Tendapypeva'ea no – kiroki a'ea ikwava'ēharava'ea opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe nahã ga mboheteavo – a'ea rehe ahe hypypyry mbatepyryva rekoa ymyahū.

22 Aerē nane'ymi hekoa ikwava'ēhara'ġa hypypyry mbatera rehe nhaporemō gwerevi tamombry Tupana'ga pe javo – kiroki mbatera ġa opo'ru oporavykyrame Tupana'ga pe. A'ea pyry pa Tupana'ga pe a'ero. Nane'ymi ġa ikwava'eġi Tupana'ga pe jukapyra rekoa heka'voga israelitas'ġa ndepya kiro po ti Tupana'ga imombori pendekote'varuhua pe hugwi a'ero nehē javo ġa pe. A'ereki nahã e'i Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. Ġa ikwava'eġe'ymame jukapyra rekoa heka'vogel'yma, Tupana'ga nomombori ġandekote'varuhua ġa hugwi ikwahava'java.

23 Mbatepyryva rekoa pyvō Moisésva'ea omombry Tupana'ga pe vvyakotyva'ea yvagipeva'ea'java'ea tenda tendapypeva'ea reheve. A'ereki

Tupana'ga e'li na ahe ve. Pyry pa a'ea Tupana'ga pe a'ero. Hekoa ko vvyakotyva'ea mombryrhava. Yvagipeva'ea mombryrhava koji'i pyryvamo vvyakotyva'ea mombryrhava hohe a'ero. A'ereki Tupana'ga e'li na.

²⁴Na tuhê. A'ereki Cristo'ga yvagi pe tuhê oho vvyakotyve'ğa ndeaporoğita mombryrharamo. Pevo ga jipiukari ağwamo Tupana'ga rovai pyteri pe nhande repyga. Vvyakotyva'ea pype rüi ipojoykahetehava pype rüi ga hoi – kiroki yvagipeva'ea'java'ea ahe oapo yvya koty ymyahũ.

²⁵Ymyahũ ano nanani ikwava'êhara'ğa nduvihavuhu'ga oho ipojoykahetehava pype vvyakotyva'ea pype jukapyra rekoa herogwovo ipype.

Cristo'ga ki a'e te ga omano ojipeji gwekoa tuhê heka'voguka. Nomanoa'jaa'javi ga. Nurã ojipeji gahoa yvaga pype. Ndohoa'jaa'javi ga.

²⁶Jypya Cristo'ga nomanoi a'ero. Aerê ga nomanoa'jaa'javi. A'ereki ojipeji ga omano. Mbapava koty ga jujukaukari omanomo ojipeji tamombo pa hete ji vvyakotyve'ğa ndekote'varuhua ğa hugwi javo. Nahã hahyro ga pe ojipeji.

²⁷Vvyakotyve'ğa ti tomano ojipeji. Omanorê po ti ğa tojipiuka Tupana'ga pe nehê. A'ero po ti ga ei ğandeaporoğitapyryva pe ğandeaporoğitate'varuhua pe nehê no.

²⁸Vvyakotyve'ğa javijitehe Cristo'ga manoi ojipeji. Onhikwava'ê ga ojijukauka. Nahã ga herekoi he'yjuhuve'ğa ndekote'varuhua ojihe omanorame ğa ndepyga. Aerê po ti ga rura'javi ojipiukara'java yvya koty nehê. Uhura'javame po ti ga nomanoa'javi ğa ndepyga nehê. Nde'ia'javi po ti ga nehê: “Kiro po ti ji manoi imombo ğandekote'varuhua ğa hugwi.” A'ea rüi po ti ga ei nehê. Uhura'javame yvya koty po ti ga togweroho ğa ojupi yvagi pe ğa pokoga nehê – kiroki ğa opota hete garura uhu po ti ga nehê javo.

Cristo'ga omombo pa hete ğandekote'varuhua avuirama

10 ¹Okorame Moisésva'ea rembikwatijara rupi israelitas'ğa okwaha xunhi aerê po ti pyry hete nehê javo. Ğa ndokwahapavi reki aerêva'ea pyryva'ea. Ano nanani ğa heruri Tupana'ga pe mbatepyryva jukapyra okovo Moisésva'ea remimombe'ua rupi. Jukapyra nomombryryvi tuhê reki ğandeaporoğita. Nonoğatui ğapy'a no. ²Po jukapyra omombryry, a'ero po ğa ndojukaa'jaa'javi te hamo. Po jukapyra omombryry, a'ero po ğa ei hamo: “Nihenonha'javi nhande nhanderekote'varuhua. A'ereki jukapyra nhande mbopiro'y jugwi avuirama,” e po ğa hamo.

A'ea rüi reki ğa ei. ³A'ereki ano nanani herurame mbatepyryva jukapyra ğa okwahava'java'ja okote'varuhuağwera. ⁴A'ereki touros rekoa reka'voga bodes rekoa reka'voga pavêi nomomborukari aherekote'varuhua ahe hugwi. A'iti a.

⁵Nurã uhurame yvya koty Cristo'ga ei Tupana'ga pe:

“Mbatepyryva jukapyra imbuhuteheva'ea reheve nde nderepotari.

Nurã nde japoi jira'oa ji ve ji mongovo vvyakotyva'eramo.

⁶Nerenhimohema'javi nde mbatepyryva imbokaipyra rehe imbuhuteheva'ea rehe no

– kiroki a'ea ġa ojuka tomombo ti ga nhanderekote'varuhua javo.

7 Nurā ji ei nde ve jiruvihavuhuhetea pe: Agwa ji ami.

Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'iġa rupi javo.

Nahā nerembikwatijarukara ji mombe'ui imamanipyra pype livro pype,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

8 Nahā Cristo'ga ei: “Nderepotari nde jukapyra mbatepyryva mbokaipyra no imbuhuteheva'ea no ojipea imbuhuteheva'ea no – kiroki a'ea ġa ojuka tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe. “A'ea nhaporemō nde nderepotari enhimohema'jave'yma hehe.” A'ea Cristo'ga ei imbuhutehea pe ojipea pe no – kiroki a'ea pe Moisésva'ea rembikwatijara e'i pemondo ti Tupana'ga pe javo.

9 Kirē ga ei gwuvihavuhuhete'ga pe: “Agwa ji ami. Ajo ji avo yvya koty tako ti nenhi'iġa rupi javo,” ei Cristo'ga Tupana'ga pe.

A'ea erame ga ei: “Ndatekwava'javi Moisésva'ea rembikwatijara rehe – perope omombe'u mbatepyryva jukapyra. Kiro ji vyvakotyve'ġa mongoi Tupana'ga nhi'ipyahua rupi. A'ea Tupana'ga ipotari.” A'ea Cristo'ga ei o'erame Tupana'ga pe tako ti ji nenhi'iġa rupi javo.

10 Okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi Jesus Cristo'ga jijukaukari omanomo imombo nhanderekote'varuhua nhande hugwi. Nahā ga nhande mombyryvi avuirama toko ti ġa Tupana'gareheva'ero avuirama javo. Ndojjjukaukara'jara'javi ga. Ojipeji ga jijukaukari.

11 Ymyahū ikwava'ēhara'ġa ami oporavykyavo ikwava'eġa Tupana'ga pe mbatepyryva jukapyra ikwava'ēva'eġa. Kotihitihī ġa ami ikwava'eġa imbokaita ġwīgwiā jipi tomombo ti Tupana'ga israelitas'ġa ndekote'varuhua javo. Emo mbatepyryva kwava'eġa nomomborukari tuhē reki ġandekote'varuhua ġa hugwi.

12 Cristo'ga ki a'e te ojijukaukarirē ga apygi Tupana'ga pyri gajohukoty rūi okovo huvihavamo. Ga ndojjukaukara'jara'javi. Ojipeji ga jijukaukari onhikwava'eġa tamombo pa hete ti ji vyvakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi javo. A'ero gamanopypagwera jate pyry Tupana'ga pe vyvakotyve'ġa nhaporemō imomborukari okote'varuhua Jesus'ga pe okojirame. 13 “Aerē po ti Tupana'ga imombigukari nhiarōe'ýve'ġa popoakara ġa mongovo nhinhi'iġa rupi nehē,” ei Jesus'ga oapyga Tupana'ga pyri.

14 Ojipeji ga jijukaukari Tupana'ga remimo'ēhara'ġa ndeaporoġita mombyrypava avuirama inoġatuavo ġapy'a. Nahā ga ġa pokogi imombopava ġandekote'varuhua ġa hugwi.

15 A'ea Tupana'ga ra'uva ikwahavukari nhande ve no imombe'urame Tupana'ga nhi'iġa javo. E'i na'ē:

16 “Tupana'ga e'i:

‘Aerē ipyahuva'ea rehe po ti ji nhi'iġi israelitas'ġa pe nehē,’ ei Tupana'ga.

‘Nhinhi'iġa po ti ji imongi ġapy'a pe.

A'ero po ti ġa hendukatupotari nhinhi'iġa okovo pota hupi nehē.

Ġa'akaġi pe po ti ji inoġi nhinhi'iġa

nahanahã peko katu ti javo ãga pe,' ei Tupana'ga," e'i Tupana'ga ra'uva.
 17Aerẽ i'ei:

“Nahenonha'javi po ti ji avuirama ãgandekote'varuhua ãpapyryve'yma reheve
 ikwahapava'jave'yma nehẽ,' ei Tupana'ga," e'i Tupana'ga ra'uva.

18Tupana'ga imombopaheteukari nhanderekote'varuhua ikwahava'jave'yma
 Jesus'ga manoro ãwaramo. Nurãro ãwaramo ndatekwava'javi mbatepyryva
 jukaa'java rehe. Ndatekwava'javi Jesus'ga manoa'java rehe no. A'ereki ojipeji
 omanomo ga omombo pa nhanderekote'varuhua nhande hugwi.

Xanhi'i ti Tupana'ga pe nhanenhimomiranama

19Oreirũ, oro'e ore. Piry hete Tupana'ga pe nhande nhi'iãgi ga pe kiro
 Jesus'ga gwekoa reka'vogukaro ãwaramo omanomo nhande repyga.

20Ymyahũ ikwava'ẽhara'ãga nduvihavuhu'ga tehe ga kwavi ogwovo
 hovapiahava cortina aherovai ogwovo ipojoykahetehava pype. Pea Tupana'ga
 opojoyka hete ojive. Ikwava'ẽhara'ãga nduvihavuhu'ga tehe oho ipype taho
 ti Tupana'ga rovai pyteri pe nhinhi'ãga ga pe javo. Tegwete ojipe'ãga hohava
 hovapiahava aherovai Tupana'ga pyri. Nurã ãga nonhi'iãgi Tupana'ga pe pevo.

Nhande ki a'e te xanhi'i Tupana'ga pe kiro Jesus'ga manoro ãwaramo
 nhande repyga okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Avuirama
 Jesus'ga oko. Nurã avuirama po ti nhande nhi'iãgi Tupana'ga pe nehẽ.

21Jesus'ga ko ikwava'ẽhara'ãga nduvihavuhu'ga Tupana'ga pe. Ga ko
 nhandervihavuhuhete'ga no Tupana'gareheve'ãga ndepiakatuavo nhande
 repiakatuavo nhande mongomongovo onhi'ãga rupi. 22Nurã ti xanhi'i Tupana'ga
 pe ga mboheteavo. Tiandereaporoãgita katu ti xako ti Tupana'ga reaporoãgita rehe
 jate nhanenhi'ãgame ga pe. Xajiko hete tuhẽ ti ga rehe tianerendu ti ga javo.

Ymyahũ ikwava'ẽhara'ãga gwpygywypyi mbatepyryva jukapyra rekoa ãga ndehe
 timombyry ãga javo. Ikwava'ẽhara'ãga ãga hei yhya pyvõ no timombyry ãga javo.

Na jitehe ojijukaukaro ãwaramo gwekoa reka'voguka Cristo'ga
 imombori nhanderekote'varuhua nhande hugwi imombyryva
 nhandereaporoãgita inoãgatuavo nhandepy'a. Nurã nhande piro'yro avuirama
 nhanderekote'varuhua hugwi. Nahã ti nhandekokatuavo xanhi'i Tupana'ga pe.

23Xanhimombe'upigyme ti ojohupe. Xa'e ti: Okovo Tupana'ga
 remimbotarimova'ea rupi Jesus'ga omano nhanderepyga imombo
 nhanderekote'varuhua nhande hugwi nhande mongovo Tupana'ga pyri.
 A'ero po ti nhande ruvi ga pyri avuirama nhanenhi'ãga ga pe a'ero nehẽ. A'ea
 ti xa'e ojohupe nhandejikohetepige'yma ga rehe. A'ereki Tupana'ga nopiriani
 onhi'ãga. Ga e'i: “Aerẽ po ti ji pe mbopiro'yukari pendekote'varuhua hugwi.
 A'ero po ti pe nduri pejjijupa avuirama ji pyri nehẽ,” ei ga.

24Tiandereaporoãgita katu ti nhandejogwehe. Xa'e ti ojohupe: Xanhoarõ
 hete ti nhandejopokokatuavo.

25Xanhimono'ono'ombigyme ti. Xanhimono'õ ti Tupana'ga nhi'ãga
 renduva. Jara'ãga nonhimono'oãga'javi Tupana'ga nhi'ãga renduve'yma. ãga ja

rũi ti xako. Nambegwei po ti Jesus'ga nhandepojykaharete'ga rura'javi nehẽ ta'e ti ji ẽa pe ẽandeporoẽgita rehe javo. Nurã koji'i ti xanhombohoryory jipi Tupana'ga pyryva mombe'gwovo ojohupe nhandejikoheteavo ga rehe.

²⁶Tikwaha nhande a'itituhẽva'ea Cristo'ga mombe'ua nhanderekote'varuhua mombohara'ga mombe'ua. Ikwahavirẽ po nhande ndiakote'varuhuahai hamo. Po nhande xako te'varuhu aha jipi, a'ero nimombohavi nhanderekote'varuhua pe. A'ereki ahã nhande ve ojipe'ga nhanderekote'varuhua mombohara'ga jijjukaukahara'ga. ²⁷Ahaname nhanderekote'varuhua mombohavamo nhande kyhyji avuirama javo: Aerẽ po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: "Pendeaporõgita ko pehoagwama tata pype." A'ea po ti ga ei onhimonha'ngavo nhande rehe nehẽ. Hahy hete po ti nhande ve tata pype avuirama a'ero nehẽ. Nahã po ti ga oarõe'ỹve'ẽga moka'nhyrbavi nehẽ.

²⁸Ymyahũ israelita'ga rekoe'ymame Moisésva'ea rembikwatijara rupi ite'varuhu ga pe. A'ereki Moisésva'ea rembikwatijara rehe ga ndokoi. Garekote'varuhua kwahavame ẽa ei: "Ndokoi ga aherembikwatijara rupi. Oko te'varuhu ga a'ero. Ore ga repiagi." Po doisve'ẽga ei a'ea, po trẽsve'ẽga ei, a'ero ẽanduvihava'ẽga ga jukai. Ndoporogwetygi ẽa ga ymyahũ.

²⁹Aẽwamo po ti ite'varuhuhetero ojipe'ga pe kaitu nehẽ ga erame: "Ndajikogi ji Cristo'ga rehe. Ndakoi po ti ji ganhi'i'ẽga rupi nehẽ. Ga ko Tupana'ga ra'yra'ga rũi." Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehẽ. A'ereki ga ombotegwete Tupana'ga ra'yra'ga.

Omano Cristo'ga heka'voguka gwekoa okovo Tupana'ga nhi'ipyahua rupi imomboava vyvakotyve'ẽga ndekote'varuhua ẽa hugwi. Nahã ga ẽa momboryvi tonhi'i ti ẽa Tupana'ga pe javo. Po akoja'ga ite'varuhuve'ga pyryvamo Cristo'ga manoro ẽwaramo ga pe. Po ga aerẽ e'i: "Ndikwahyi reki ji rehe gamanoa. Omano tehe reki ga," e po ga. Po ga ei a'ea, a'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehẽ.

Tupana'ga ra'uva okwahavuka Cristo'ga pyryva ga pe ga pokoga novĩa. Emo ojikopotare'ymame Cristo'ga rehe ga Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ero po ti ite'varuhuhetero ga pe nehẽ.

³⁰Tikwaha hete nhande Tupana'ga. Gaha e'i:

"Jihi po ti ajipy ẽa ndehe nehẽ.

Ëa ndekote'varuhurame po ti ji ikwepygi ẽandekote'varuhua nehẽ ikwahavuka hahyva'ea ẽa pe nehẽ," ei ga.

Onhi'i'ẽga'javame ga ei:

"Jihi po ti amondo hahyva'ea jijiheve'ẽga pe nehẽ ẽa ndekote'varuhurame," ei Tupana'ga nhandepojykaharete'ga.

Na tuhẽ po ti nhande ve nhande rekote'varuhurame nehẽ.

³¹Tupana'ga ko avuiramave'ga. Ga imondorame hahyva'ea nhande ve ite'varuhuhetero nhande ve a'ero.

³²Pekwahavajã ti ymya'iva'ea. Ymya'i Tupana'ga okwahavuka Cristo'ga pe me. Ga ga kwahavukarirẽ pe me pejiko pe ga rehe. A'ea rupi penhimomirana pe ojipe'ẽga imondorame hahyheteva'ea pe me. Ndapejikopigi pe ga rehe

penhimboitavo hahyrame pe me. ³³Cristo'ga arõe'yve'ğa pe mbotegwetei he'yive'ğa ndovaki pe nderekomemuamo imondovo hahyva'ea pe me pejikoga ġwaramo Cristo'ga rehe. Aerẽ ojipe'ğa pe ġa te'varuhuro imondovo hahyva'ea ġa pe. Hahyrame ġa pe pe jikoty'ari ġa pavẽi ġa pokoga. A'ero hahyramo pe me no.

³⁴Peporogwety pe cadeiapypeve'ğa no. Tupana'ga arõe'yve'ğa ġa mongi ipype. A'ereki Tupana'ga arõe'yve'ğa ndopotari ġa jikogame Tupana'ga rehe. Ojipe'ğa ipyhygaharame ojive pembatera pe hugwi pe napendoryndorypigi reki. A'ea rupi pe ei: “Orogwereko ore pyryva'ea yvagi pe. Koji'i pyry yvagipeva'ea vyvakotyva'ea hohe. Yvagipeva'ea niymyani. Ndopavi,” pe'e pe ikwahava.

³⁵Nurã ti tapejikopigi Tupana'ga rehe. Pe jikohetero ġwaramo po ti Tupana'ga imbuhuri ikwepykava pyryva'ea pe me nehẽ. ³⁶Penhimomirana ti a'ero ga nhi'ïpo'ruavo Tupana'ga nopiriani ġwembi'eagwera javo. A'ero jate ti ga imombyryvi pe me pe nderogwovo pe mongovo avuirama yvagi pe ojipyri nehẽ. ³⁷A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Aere'ï po ti ga ruri nehẽ

– kiroki ga pe ġa e'i ga po ti uhu nehẽ javo.

Nambegwei po ti ga ruri nehẽ,' ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra.

³⁸“Nane'yimi po ti nhiremimombyryve'ğa jikogi ji rehe okovo jipi,' ei Tupana'ga. 'A'ero po ti ġa ndekoi ji pyri avuirama nehẽ.

Po ġambyteripeve'ğa ndojikoga'javi ji rehe ojipe'avo ji hugwi ojipe'ğa pojihuva ġwaramo,

a'ero po ti ji ndajiroryvi ġa ndehe nehẽ,' ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra.

³⁹Kiroki ġa ojipe'ğa pojihu ojipe'avo Tupana'ga hugwi ojikoge'yma ga rehe – ġahã po ti oho hahyva'ea ruvihava pype opytavo avuirama oka'nhyrbava nehẽ.

Nhande ki a'e te, ġa ja rüi nhande xako. Ojipe'ğa ja nhande xako.

Ojikohetero ġwaramo Tupana'ga rehe po ti ġa ndekoi avuirama ga pyri nehẽ. Ġa ja tuhẽ nhande rekoi nhandejikoga ga rehe.

Ymyahüva'ea ojiko hete Tupana'ga rehe

11 ¹Nhandejikoga ġwaramo Tupana'ga rehe nhande ei: Nahanahã po ti Tupana'ga imombyryvi nhande ve nehẽ. Ndihepiapavi ve Tupana'ga remimombyryva nhande ve. Emo Tupana'ga nopiriani ġwembi'eagwera. Nurã po ti nhande hepiapavi garemimombyryva nehẽ, xa'e nhande ikwahaheteavo. Ndirojijyi nhande nhanenhi'ïga heroviaheteavo.

²Israelitas'ğa nemboypya nhaneremboypya jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei ahe mombe'gwovo hako: “Pyry hete ġa ojikoga ji rehe,” ei ga hako.

³Nhandejikogame Cristo'ga rehe nhande ei ikwahava: Ymyahü Tupana'ga oapo yvya yvaga reheve javo jupe hako. A'ero yvya ojihu yvaga pavẽi hako. Mbatara rüi ga oapo yvagamo vyvaramo no. A'ereki ganhi'ïga rupi te oko. A'ero jate jipiukari nhande ve, xa'e nhande.

⁴Ymyahü ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea heruri imbuhuteheva'ea Tupana'ga pe hako. Nurã Abelva'ea remimbuhuteheva'ea

koji'i pyry Caimva'ea remimbuhuteheva'ea hohe Tupana'ga pe. Abelva'ea jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ei: “Pyry hete Abel'ga imbuhua ji ve,” ei ga.

Abelva'ea jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari aġwamo vehevi nhande ve ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe javo. Nahā Abelva'ea mombe'ua ikwahavukari nhande ve ahe manoheterē. Nurā nhande ei: Pyry nhande jikogi Tupana'ga rehe Abelva'ea ja.

⁵Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Enoque'ga nomanoi. A'ereki Tupana'ga gwerojiupiripe ga rerogwovo yvagi pe ga momanoukare'yma. Nurā vvyakotyve'ġa ndohepiagal'javi ga rekaramo. Ohoa renonde Enoque'ga Tupana'ga mbohoryvi ojikoga ġwaramo ga rehe. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i a'ea rehe.

⁶Kiroki ga ndojikogi Tupana'ga rehe – ga rehe Tupana'ga ndohoryva'javi. Kiroki ga onhi'i pota Tupana'ga pe tomomyry ti ga ji ve javo – gaha ti togwerovia hete, Tupana'ga okoji okovo jiruvihavuhuhetero javo. Ojipeva'ea po ti ga togwerovia javo: “A'itituhēva'ea rehe Tupana'ga nhi'iġi ahe mbojikoga ojihe. Kiroki ġa okwaha pota hete Tupana'ga – ġa pe Tupana'ga imomyryvi.” A'ea ti ga te'i ojikheteavo Tupana'ga rehe – kiroki ga onhi'i pota Tupana'ga pe tomomyry ti ga ji ve javo.

⁷Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Noéva'ea Tupana'ga rendukatui Tupana'ga omomoranduvame. Tupana'ga ei ahe ve: “Nahanahā po ti ite'varuhuro pe me yvya koty nehē. Okyrahivuhu po ti pe me nehē. Pe ndapehepiagi ve nava'ea,” ei Tupana'ga Noéva'ea pe.

Henduvame Noéva'ea heroviahetei Tupana'ga nhi'iġa. Nurā ahe japoi yhara ruvihavuhua. “Tonhinhamba ti nhirembirekohēa, jira'yra'ġa, nhikunhamemyra'ġa ipype ji pavēi xamanoyme ti yhya pype javo,” ei ahe.

He'yjuhuva'ea vvyakotyva'ea ndojikogi Tupana'ga rehe heroviare'yma ganhi'iġa. Noéva'ea ki a'e te ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurā Tupana'ga ei Noéva'ea pe: “Ndepyry hete nde ejikoga ji rehe,” ei ga. Nahā Noéva'ea imboukwahavukari vvyakotyva'ea rekote'varuhua reki.

⁸Ymyahū ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraōva'ea Tupana'ga rendukatui ga erame: “Ejijyi ti egwyrā hugwi. Eheja ti eje'yja'ġa. Hajiheve'ġa gwyrī pe ti eho,” ei Tupana'ga Abraōva'ea pe.

Ga renduvame Abraōva'ea hoi a'ero okovo ganhi'iġa rupi ogwovo ogwyrā hugwi mome tuvi ġagwyrā javo ikwahave'yma. Ahe vahemame hajiheva'ea gwyrī pe Tupana'ga ei hepiuka ahe ve: “Avove'ġa gwyrā ti ji imondoi nde ve nehē,” ei Tupana'ga Abraōva'ea pe.

⁹Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe, pevo Abraōva'ea herojijyjijyi tendas gwuhava imohimohina pevova'ea gwyrī pe. A'ereki Tupana'ga e'i: “Avove'ġa gwyrā ti ji imondoi nde ve nehē,” ei Tupana'ga ahe ve.

Pevova'ea gwyrī pe ahe herojijyjijyi tendas imohimohina hajiheva'ero. A'ereki ahe ndogwerekoi ve ogwyrā pevo. Na jitehe pevova'ea gwyrī pe jitehe aherakykwepoharava'ea herojijyjijyi tendas imohimohina Isaqueva'ea Jacóva'ea pavēi nhaneramonhava'ea. A'ereki Abraōva'ea ra'yrava'ea pe Isaqueva'ea

pe Tupana'ga ei no: “Avove'ġa gwyra ti ji imondoi nde ve nehē,” ei Tupana'ga Isaqueva'ea pe. Aerē a'ea jitehe ga e'i Isaqueva'ea ra'yrava'ea pe Jacóva'ea pe.

¹⁰Ojiko Abraãova'ea Tupana'ga rehe herojijyjijyita. A'ereki ahe e'i oyvyteri pe: “Tupana'ga ojapyaka na'ē cidade rehe nahanahã ti ji japokatui nehē javo. Ndopavi po ti Tupana'ga rembiapoa cidade yvagi pe nehē.” A'ea ahe ei ogwovo pota pevo tapyta ti ji ipype yvagipeva'ea pype nehē javo.

¹¹⁻¹²Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Sarava'ea tuhē ahe ra'yramo. Ahe ra'yramo okoa'jave'ymame yvyvo oxava'ero ġwaramo. Ymya Abraãova'ea ndata'yra'javi oxava'ehetero ġwaramo Sarava'ea rembirekova'ea. A'ea rupi vehevi ahe ra'yramo Sarava'ea pe. A'ereki Tupana'ga Sarava'ea mbota'yruka Abraãova'ea pe. A'ereki ahe ojiko hete ga rehe ga rerovia ga erame ahe ve: “Aerē po ti nde eja'yra'ga mbo'ari nehē,” ei ga ahe ve.

Sarava'ea gwa'yrava'ea mbo'ari a'ero Abraãova'ea ra'yrava'ea. Aerē he'yjuhu Abraãova'ea rakykwepohara'ġa. Jaytata'ia he'yjuhu yvagi pe. Na jitehe aherakykwepohara'ġa he'yjuhu jaytata'ia ja. He'yjuhu y'ytigã hay'iuhuva'ea ypiahua ruvihavuhua rembeyvyriva'ea. Nhande nimo'embavi reki y'ytigã hay'iuhuva'ea maramomi he'yjuhua javo. A'ereki he'yjuhu hete. Na jitehe nhande nimo'embavi Abraãova'ea rakykwepohara'ġa. A'ereki ġa he'yjuhu hete y'ytigã ja hay'iuhuva'ea ja.

¹³Ymyahū ojikoga Tupana'ga rehe ahe omanomba: Sarava'ea, Abraãova'ea, Isaqueva'ea, Jacóva'ea. Ndopyhygi ve ahe yvya – kiroki a'ea pe Tupana'ga ei ahe ve avove'ġa gwyra ti ji imondoi nde ve nehē javo. Opapavipe ahe. Tupana'ga eagwera ahe ve ndohoi ve japiavo. Ahe e'i pa reki: “Aerē po ti ga imbuhuri tuhē nhande ve nehē. A'ereki ga e'i nhande ve nahanahã po ti ji pe pokokatui nehē javo. Nahã ga ega'ei nhande ve,” ei ahe. A'ea ahe epavi ga roroviaheteavo omanombavame ojikheteavo ga rehe gworygworyvamo ganhi'iġa rehe ojive. Ojipeva'ea pe ahe ei javo: “Ġagwyripeve'ġa ja rüi ko nhande. Avova'ea rüi ko nhande,” ei ahe. “A'ereki vyakotyva'ea ko nhandegwyra rüi,” ei ahe.

¹⁴Kiroki ġa e'i a'ea – ġa okwahavuka ojeaporoġita. A'ero ġanenduhara'ġa ei: “Hajiheva'ea ġa opota hete ojive a'ero yvya,” ei ġa.

¹⁵Po Abraãova'ea aherakykwepoharava'ea pavēi ojivy pota ogwyrueri pe, a'ero po ahe ojivyripe ogwovo ogwyrueri pe gwe'yjava'ea pyri. ¹⁶Ndojivypotari ahe reki. A'ereki ahe e'i: “Koji'i nhande tipota hajiheva'ea – kiroki a'ea koji'i pyry hete nhandegwyruera hohe avova'ea hohe no. Yvagipeva'ea nhande tipota,” e'i pa ahe.

Nurã Tupana'ga poyjahetero ahe rehe javo: “Ji ko ġanduvihavuhuhetero ġanemimbohetharamo.” A'ea Tupana'ga ei gworyvamo ahe rehe imboavujkwepava cidade ahe ve yvagi pe.

¹⁷Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi. A'ereki Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe: “Ejuka ti eja'yra'ga Isaque'ga ga kwava'eġa ji ve ikwava'ēhava rehe.” A'ea Tupana'ga ei Abraãova'ea pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe tahepia ji Abraão'ga remiarōhetea ji rehe javo.

Ymya'ĩ Tupana'ga e'li jipe Abraãova'ea pe: “Aerẽ po ti ji imombyryvi nde ve nehẽ. He'yjuhu po ti nderakykwepohara'ğa nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve.

Ojipeji ahera'yrava'ea! A'ea vehevi ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Abraãova'ea Isaqueva'ea jukai gwerevi.

¹⁸Ojipea pe Tupana'ga e'li jipe Abraãova'ea pe: “Isaque'ga rakykwepohara'ğa jate po ti oko nderakykwepoharamo nehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve.

¹⁹A'ea Abraãova'ea ikwahava'javi javo: “Tupana'ga pe nonhimimiva'ea. A'ereki ga ipopoaka. Nurã po ti ga Isaque'ga mbogwerava'javi nehẽ ga manorẽ. He'yjuhu po ti jirakykwepohara'ğa a'ero nehẽ,” ei Abraãova'ea.

Na tuhenha'ja reki. A'ereki Tupana'ga ndojukaukari reki ahe ve. A'ero Abraãova'ea ei: “Kiro po ti Isaque'ga ruva'javi ji pyri nehẽ!” A'ea ahe ei ahe rerogwovo ġwonga pe. Nurã nhande ei: Isaqueva'ea mombe'ua ko okwerava'jave'ga mombe'ua ja.

²⁰Aerẽ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Isaqueva'ea imombyryvi gwa'yrava'ea pe memei Jacóva'ea pe Esaúva'ea pe no o'erame: “Nahanahã ti Tupana'ga tomombyry pe me nehẽ.” A'ea Isaqueva'ea ei gwa'yrava'ea pe.

²¹Aerẽ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Jacóva'ea imombyryvi Joséva'ea ra'yrava'ea pe memei ġwymyminova'ea pe o'erame: “Nahanahã ti Tupana'ga tomombyry pe me nehẽ.” A'ea Jacóva'ea ei Joséva'ea ra'yrava'ea pe omanoa renonde. Nanime ahe Tupana'ga mbohetei ndepyry hete nde javo ojikoga ve vyvra rehe onhova'apyna.

²²Aerẽ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Joséva'ea ei omanoa renonde: “Ji manorẽ po ti pe hoi avo hugwi Egitopeve'ğa gwyra hugwi upa nehẽ. A'ea rupi ti peroho nhikağagwera pejupi.” A'ea Joséva'ea ei oje'yjava'ea pe Israelva'ea rakykwepoharava'ea pe.

²³Ymyahũ ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea yembora Moisésva'ea mimi ahepo'ria pavẽi ahe arirẽ. A'ereki Faraóva'ea Egitopeva'ea ruvihavava'ea e'li ojipyryva'ea pe: “Pejuka ti israelitas'ğa nda'yra'ğa akwaimbae'ğa ġa arame,” ei Faraóva'ea.

Moisésva'ea re'yjava'ea ko Israelva'ea rakykwepoharamo israelitasramo. Ahe ndokyhyji reki Faraóva'ea hugwi Moisésva'ea yembora ahepo'ria pavẽi gwa'yrava'ea mima. A'ereki ahe e'li: “Ikatu hete nhandera'yra'ga Moisés'ga.” A'ea ahe ei gwa'yrava'ea mima três jahya mondovo.

²⁴Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea ei oyvuakaramo: “Te'ia'javyme ti ġa ji ve: ‘Nde ko Faraó'ga ra'yrahẽa ra'yra Egitopevehẽa ra'yra.’ A'ea ti ġa te'ia'javyme ji ve,” ei Moisésva'ea. ²⁵“Te'i ti ġa ji ve kiro: ‘Nde ko israelitas'ğa nda'yra Tupana'ga remimo'ẽhara'ğa nda'yra.’ A'ea ti ġa te'i,” ei Moisésva'ea.

“Egitopeve'ğa imondoi hahyva'ea israelitas'ğa pe jipi. A'ero po ti ji israelitas'ğa pokogi nehẽ. Hahy po ti ji ve a'ero nehẽ no. Hahyva'ea ko koji'i pyry ji ve kiro Faraó'ğa mbatera rerekoa hohe avuiramarũiva'ea hohe,” ei Moisésva'ea. “Po Egitopeve'ğa pyri ji pytai jigwojigwovo toryvi

pe herekovo ikatuva'ea jijive, a'ero mara'ngu po ti jipohia Tupana'ga hugwi jirekote'varuhuavo nehê? Ndakote'varuhupotari ji," ei Moisésva'ea.

26 "Tupana'ga e'i: 'Aerê ti ji imombyryhetei israelitas'ãga pe ãganduvihavuhuhete'ga mondovo ãga pyri nehê ãga pokoguka.' A'ea Tupana'ga ei," ei Moisésva'ea. "A'ea ji heroviahetei garura pota ga ti omombyry ji ve nehê javo," ei Moisésva'ea. "Hahy po ti ji ve nehê ji ruvame jire'yja'ãga pyri ga mbuhua," ei ahe. "Hahyva'ea ko koji'i pyry reki ji ve Egitopeve'ãga mbaterateuhua rerekoa hohe," ei Moisésva'ea.

27 Ojikoga ãwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea hejari Egitopeve'ãga gwyrarogwovo. Ndokyhyji ahe Faraóva'ea hugwi Egitopeva'ea ruvihavuhuva'ea hugwi ahe nhimonha'ngaheterame. Onhimomirana Moisésva'ea opohire'yma Tupana'ga hugwi ogwovo. A'ereki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe ndaha'oive'ga rehe ga kwahaheteavo. Ahe ga kwahahetero ãwaramo Tupana'ga ahe monhimomiranami.

28 Ojikoga ãwaramo Tupana'ga rehe Moisésva'ea japoi toryva Páscoa ti'u ti a'ea rupi javo. Ahe hypypyjukari ovelha ra'yrypya rekoa israelitasva'ea pe porta rembeyvura rehe. Israelitasva'ea pe ahe ei: "Aerê po ti Tupana'ga kwavi Egitopeve'ãga nda'yrypyve'ãga jukauka ojipyryve'ga pe yvagipeve'ga pe nehê. Po ti ga hepiagi jukapyra rekoa penonga rehe nehê, a'ero po ti ga ndojukaukari penda'yrypyve'ãga nehê," ei Moisésva'ea. Nahã Moisésva'ea israelitasva'ea mbo'ei ojikoga Tupana'ga rehe okovo Tupana'ga nhi'ãga rupi.

29 Ymyahũ ojikoga ãwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hokatupavi ypihua rahava mar Vermelho rahava. Opyvo ahe hokatui aherovai vyva pikaãga ãwaramo. A'ereki Tupana'ga omboja'o yhya ahe ve. Egitopeva'ea reki ohopotarame otyppyvy ppy pe he'yjuhuva'ea. A'ereki Tupana'ga omonhovatia'ja yhya ahe rehe.

30 Ymyahũ ojikoga ãwaramo Tupana'ga rehe israelitasva'ea hoahoi cidade atimatimana Jericó atimatimana ogwyrarüiva'ea. Sete dias israelitasva'ea hoi nhatimatimana. Nurã cidade rokairungava Jericó rokairungava i'ari ahe ve ahe jikoga ãwaramo Tupana'ga rehe.

31 Ojikoga ãwaramo Tupana'ga rehe kunhangwerava'ea Raabeva'ea akwaimbae'ãga upaharava'ea nomanoi Jericó pe hokairungava arame. A'ereki ahe onhinondeepiaharava'ea mboapygi israelitasva'ea mboapygi ahe rurame ojipyri torohepia nhimi ndegwyrarava javo. Raabeva'ea ahe mimi ãwonga pe a'ero Jericópeva'ea hugwi tomanoyme ti ãga javo. Nurã Tupana'ga nomoka'nhyimi Raabeva'ea momanoukare'yma. Hokairungava arame he'yjuhuva'ea Jericópeva'ea manoi ojikoge'yva'ea Tupana'ga rehe.

32 Jarava'ea po ti ji namombe'upavi nehê. A'ereki ahe he'yjuhu ymyahüva'ea – kiroki ahe ojiko hete Tupana'ga rehe. Nurã po ti ji namombe'ui Gideãova'ea, Baraqueva'ea, Sansãova'ea, Jeftéva'ea, Daviva'ea, Samuelva'ea, Tupana'ga nhi'ãga mombe'uharava'ea no. Nomombe'upavi po ti ji Tupana'gareheva'ea ahe re'yjuhuro ãwaramo.

33 Ymyahũ ahe jikoga ãwaramo Tupana'ga rehe Tupana'ga ahe pokogi. Nurã jarava'ea huvihavava'ea gwyrripeva'ea monhambavi ahe apitipitiavo.

Jarava'ea rekokatui ojipeva'ea pokokatuavo ahe mongomongovo Tupana'ga nhi'iğa rupi.

Jarava'ea pe Tupana'ga ei amombyry po ti ji pe me nehë javo. A'ereki ahe ojiko ga rehe. Tupana'ga nopiriani onhi'iğa.

Jarava'ea pokoga Tupana'ga imbojurutyvi ja'gwara'java'ea leões to'uyme ti jireheve'ğa javo.

³⁴Jarava'ea pokoga Tupana'ga imombigukari tatauhua popoakara. Nomanoi ahe ipype a'ero ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe.

Jarava'ea ojiheva'ea Tupana'ga ndojukaukari ojipeva'ea pe ahe ahe jukapotarame haimbejovaiva'ea pyvõ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ.

Jarava'ea popoakare'ymame Tupana'ga ahe mbopopoakari. A'ereki ahe ojiko ga rehe.

Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe jarava'ea ndokyhyji otavuka ogwyripeva'earüiva'ea pe soldadosva'ea pe ahe monhana he'yjuhuva'ea monhana.

³⁵Kunhangwerava'ea jikogi Tupana'ga rehe gwa'yrava'ea manorame. Nurã Tupana'ga ahera'yrava'ea mbogwerava'javi ahe mondoa'java ahe'yembora pe.

Nahã myyahũ Tupana'gareheva'ea rekopavi ojikheteavo Tupana'ga rehe gwe'yjuhuro hako. Emo myyahũ jarava'ea pe hahy hete reki ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe hako. He'yjuhu ahe no.

Jarava'ea pe Tupana'ga arõe'yva'ea imondoi hahyva'ea ahera'oa moatãhava pyvõ ika'mbika'mbiga ahekağa pepohi ti Tupana'ga hugwi javo. "Pe pohirame Tupana'ga hugwi po ti ore ndopojukai nehë," ei Tupana'ga arõe'yva'ea Tupana'gareheva'ea pe.

A'ero Tupana'gareheva'ea ei reki: "Ndoropohiri tuhë po ti ore Tupana'ga hugwi nehë. Pe ore jukarë po ti Tupana'ga ore mbogwerava'javi ore rerogwovo yvagi pe nehë ore mongovo avuirama ojipyri nehë," ei ahe. "Koji'i pyry hete ore ve orehoa yvagi pe Tupana'ga pyri oreruva hohe vyva koty." A'ea ahe ei opohire'yma Tupana'ga hugwi omanomo.

³⁶Jarava'ea pe hahyhetero no ahe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe. Okote'varuhuva'ea ahe rerekomemui ahe mbotegweteavo ahe mondohondohoga ipira apopyra pyvõ ahe kwaekwa itanhuramuhüa pyvõ no ahe momboa cadeia pype no.

³⁷Tupana'gareheva'ea jukavo okote'varuhuva'ea imombomombori ita ahe rehe. Yvakytihavuhua pyvõ serrote pyvõ okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea rovaja'rogi ahe jukavo.

Toko te'varuhu ti Tupana'gareheve'ğa javo okote'varuhuva'ea ahe mbo'epotari ite'varuhua rehe.

Haimbejovaiva'ea pyvõ itakyhea'javuhuva'ea pyvõ okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea jukai.

Tupana'gareheva'ea ndukatujuhu herojijyjijyita ojipejipea pe. A'ereki okote'varuhuva'ea omondomondo ahe ojihugwi. Mbiara pira ko Tupana'gareheva'ea piramo ovelhas pira. Bodes pira ahepiramo no.

Ndogwerekoi tuhē ahe mbatera. Ite'varuhu hete okote'varuhuva'ea ahe ve imondomondovo hahyheteva'ea ahe ve.

³⁸Nahā okote'varuhuva'ea rekote'varuhui ahe ve pe jikoga ġwaramo Tupana'ga rehe javo ahe ve. Po nduvi okote'varuhuva'ea Tupana'gareheva'ea pyri hamo gareheva'ea pyryhetero ġwaramo. Okote'varuhuva'ea ote'varuhuro ġwaramo ahe ve Tupana'gareheva'ea herojijyjiji ogwoogwovo ongae'yi me vvytyruhu pe no. Nduvi ahe onga pe. Ita kwaruhua pype ahe ruvi yvya kwaruhua pype no nhaneronga javo jupe.

³⁹Ahe mombe'gwovo Tupana'ga ei: “Pyry hete jireheve'ġa nhaporemo ojikoheteavo ġwaramo ji rehe ojipe'ġa te'varuhurame ġa pe,” ei Tupana'ga.

Ymyahū ahe manoe'ymame Tupana'ga ei ahe ve: “Aerē po ti ji imombyryvi pe me pepokohara'ga mondovo pe pyri nehē.” A'ea Tupana'ga ekatui ahe ve ojiheva'ea pe ymyahū hako.

Ahe manorame Tupana'ga nomombyrypavi ve ahe ve. A'ereki ga nomonoi ve ahepokohara'ga Cristo'ga yvya koty. A'ero Cristo'ga nomanoi ve ahe ve. Nomombori ve ga aherekote'varuhua. Ndogwerohoi ve ga ahe Tupana'ga pyri. Na tuhē Tupana'ga nomombyrypavi ve ymyahūva'ea pe ahe manorame. ⁴⁰A'ereki ga gwerohouka pota ymyahūva'ea ojipyri nhande rerohoukarama jate ojipyri. Nahā koji'i pyryvamo nhande ve. Tupana'ga po ti omombyry hete ymyahūva'ea nhande mombyryheterame yvagi pe nehē.

Tupana'ga onhi'iġahy nhande ve toko katu ti ġa javo

12 ¹Xako pa ti ahe ja Tupana'ga nhi'iġa rupi nhanenhimomiranama ikwahava'java ahereaporoġita. A'ereki ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe he'yjuhuva'ea ymyahūva'ea okwahavuka nhande ve nahanahā ore orojiko Tupana'ga rehe javo. Nurā nhandekovo Tupana'ga nhi'iġa rupi xapohi pa ti ojipeva'ea hugwi – kiroki a'ea nianemongoukari Tupana'ga nhi'iġa rupi. Xajipokwaha nhande nhanderekote'varuhua rehe nhandepohipotare'ymame jugwi. A'ero nhanderekote'varuhuro ġwaramo nhande ndiakokatui ganhi'iġa rupi. Nurā xapohi hete tuhē ti nhanderekote'varuhua hugwi. Xanhimomirana ti a'ero javo: Ganhi'iġa rupi ti xako ga ero ġwaramo.

²Xajapyaka katu ti Jesus'ga rehe. Gaha nhande mbojiko Tupana'ga rehe ikwehe. Nane'ymi ga nhande pokogi pejiko hete ti avuirama Tupana'ga rehe javo. Aerē po ti ga rura'javi nhandererohoharamo nhande rerogwovo ojupi Tupana'ga pyri nehē.

Ymyahūve'ġa ojuka ojipe'ġa yva rehe ġa mbotegweteavo peko te'varuhu pe javo. Ombotegwetea Jesus'ga ikwahavi a'ero vvyakotyve'ġa omondorame yva rehe. Nonhimboahivi ga reki ġa pe. Ga nhimomiranami yva rehe onhimondouka ġa pe javo: “Na hahyro ji ve yva rehe,” ei Jesus'ga. “Ako pota hete ji Tupana'ga nhi'iġa rupi nhimanomo vvyakotyve'ġa ndepya imomboā ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē. Aerē po ti ji roryhetei nehē,” ei ga.

Jesus'ga manorẽ Tupana'ga ga mbogwera'javi. Kiroḡwe Jesus'ga apygi nhandervihavuhuhete'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rui vvagi pe. Huvihavuhuhetero ga hoi Tupana'ga javijitehe.

³ Pemondo ti pejeaporoḡita ga rehe imohina ga onhimomirana okote'varuhuve'ḡa te'varuhua pe javo. Po ti pe imondoi pejeaporoḡita ga rehe, a'ero po ti pe napene'oi penhimomiranama nehẽ. A'ero po ti pe ei nehẽ koji'i xajiko hete ti Tupana'ga rehe javo. ⁴ Ojuka ḡa Jesus'ga okote'varuhuro ḡwaramo. ḡa nde'i ve pe me pe juka pota: "Tijuka ti ḡa." A'ea rui ḡa e'i pe me pe imombipotarame ḡandekote'varuhua.

⁵ Pemoka'nhy po pe Tupana'ga nhi'iḡa. Tonhimomirana ḡa javo ga nhi'iḡi pe me. Pe me ga ei jira'yra'ḡa. A'ea ga okwatijaruka ahe ve hako imombe'gwovo. A'ero aherembikwatijara i'ei:

"Jira'yramo ti eko hete Tupana'ga nhi'iḡa rehe
ga embo'erame onhi'iḡahyavo nde ve toko katu ti ga javo.
Tanere'ouhũ ti enhiroyrõe'yma
ga ikwahavukarame nderekote'varuhua nde ve.

⁶ A'ereki Tupana'ga ombo'e ḡwemiarõheteve'ḡa onhi'iḡahyavo ḡa pe toko katu ti ḡa javo.

Ga omondo hahyva'ea ḡa pe nhaporemõ
jira'yra'ḡa javo ḡa pe."

A'ea ikwatijara i'ei pe monhimomiranama.

⁷ Penhimomirana ti hendukatuavo Tupana'ga nhi'iḡa ga pe mbo'erame onhi'iḡahyavo pe me. A'ereki ga pe ndereko katu nhandervvamo. Na tuhẽ. Nhandera'yra'ḡa pe nhaporemõ nhande xanhi'iḡahy jipi ḡanduvamo toko katu ti ḡa javo. ⁸ Po Tupana'ga nonhi'iḡahy pe me pe mbo'ee'yma, a'ero pe peko gara'yra'ḡarũiva'ero ojihuteheva'ero ga pe. A'ereki gwa'yra'ḡa nhaporemõ ga ombo'e onhi'iḡahyavo ḡa pe toko katu ti ḡa javo.

⁹ Irũa ji ei pe me kiro: Nhandervva'ḡa vvyakotyve'ḡa, ḡahã nhande mbo'e onhi'iḡahyavo nhande ve toko katu ti ḡa javo. ḡanhi'iḡa nhande tihendu katu nhandekokatuavo. Tupana'ga ko nhandervvete'ga yvagipeve'ga. ḡanhi'iḡa kaitu ti tihendu katu nhandekokatuavo. Po nhande ḡanhi'iḡa rendukatui, a'ero po ti ga nhande mongoi avuirama ojipyri nehẽ.

¹⁰ Nhandervva'ḡa vvyakotyve'ḡa, ḡahã onhi'iḡahy nhande voja'irame nhande mbo'eavo nhande mongovo ḡwemimbotarimo nahã ko pyry a'e ji javo nhande ve.

Tupana'ga ki a'e te ipotari nhandepyrva nahã ko pyry pe me javo. "Tapyry ti ḡa ji ja okokatuheteavo," ei ga. Nurã ga nhande mbo'ei onhi'iḡahyavo nhande ve imondovo hahyva'ea nhande ve toko katu ti ḡa javo. ¹¹ Ga nhi'iḡahyame nhande ve nhande mbo'eavo, nhande nianderoryryryve ti na'ẽ ite'varuhu ji ve kiro javo. Hahy nhande ve. Emo aerẽ nhande rekokatuhetei nhanenhimomiranamame jupe hendukatuavo nhanenhimbo'eavo. U katu nhandepy'a a'ero.

Tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iğa

¹²Penhimbojiko hete ti Tupana'ga rehe a'ero pejoryjoryvamo ga rehe. Penhimboita ti. Pe'ji ti tako ti Tupana'ga nhi'iğa rupi javo.

¹³Pemombyryva'ja ti pejeaporoğita. Nane'yumi ti ga rehe jate pejiko hete. A'ero po ti pe ndekokatui nehẽ. A'ero pe ndepiagame po ti pembyteripeve'ga ojikokatue'yve'ga herojijyi ojeaporoğita okovo Tupana'ga nhi'iğa rupi jate no. A'ero po ti ga ndokote'varuhua'javi nehẽ.

¹⁴Penhoarõ hete ti inoğatuavo pejiyp'a. Pearõ hete ti ojipe'ğa nhaporemõ inoğatuavo ġapy'a. Peko pyry ti pejikovo Tupana'ga nhi'iğa rupi. Nduvi po ti ġa Tupana'ga pyri nehẽ – kiroki ġa ndokopyryvi.

¹⁵Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga ojikoge'yma Tupana'ga rehe? Po ga ndojikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga nomombyryvi ga nehẽ. Penhi'i ti ga pe a'ero ejiko ti Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ga jikogame Tupana'ga rehe Tupana'ga ga mombyryvi nehẽ.

Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po pembyteripeve'ga Tupana'ga renoite'varuhuavo jipi igwaigwavete okoe'yma ganhi'iğa rupi. Po nahã, pembyteripeve'ga pepy'a noğatue'ymuhüi. Irovahiva'ea ombote'va mbatera oji'ja ihorame ipype. Na jitehe pembyteripeve'ga ojipe'ğa mbote'va oji'ja ganhi'ite'varuhua horame ġa'akaği pe. Penhi'i ti ga pe a'ero ga mbopohiruka garekote'varuhua hugwi.

¹⁶Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po okote'varuhuve'ğa pembyteripeve'ğa ojirekouka ġwembireko'ğarüive'ğa pe? Mara'ngu po ġa ojipe'ğa nembireko'ğa nderekovo? Po nava'ea rehe ġa ndekote'varuhui, a'ero penhi'i ti ġa pe ġa mbopohiruka ġandekote'varuhua hugwi.

Pejirokwa ti ikwahavuka pejohupe. Mara'ngu po ndapyryvive'ga pembyteripeve'ga ipotaheteavo vvyakotyva'ea? Ga po ndokoi yvagipeva'ea rehe Esaúva'ea ja.

Ymyahü Esaúva'ea ko ojihuvypyva'ea hako. Okoe'yma yvagipeva'ea rehe ahe ei oirüva'ea pe Jacóva'ea pe hako: “Embuhu ji ve imboapygipyra um prato de comida ta'u ti. Ji ko ojihuvypyva'ero ġwaramo nhanderuva'ga imondohetei ji ve nehẽ. Aerẽ garemimondoa po ti ji imondoi nde ve nehẽ ikwepyga imbuhuragwera ji ve nehẽ. A'ero po ti nde rekoj ojihuvypyva'ea ja. A'ero po ti nhanderuva'ga ei Tupana'ga pe nehẽ: ‘Emombyry ti Jacó'ga pe,’ e po ti ga nehẽ. Nahã po ti ga ei nde mombe'gwovo Tupana'ga pe jira'yrypy'ga ja ko Jacó'ga javo,” ei ahe.

A'ea Esaúva'ea ei jugweiheteavo ġwaramo okoe'yma yvagipeva'ea rehe opo'ria remimombyryva rehe. A'ero Jacóva'ea omondo ġwemimboapygipyra Esaúva'ea pe.

¹⁷Pekwaha pe Esaúva'ea mombe'ua. Aerẽ Esaúva'ea ipotara'javi opo'ria remimombyryva novia. A'ereki ahapo'ria omombyryvipe Jacóva'ea pe javo. Ojehe'o ranuhü Esaúva'ea novia eja'yrypyva'ero ġwaramo ji ve ti emombyry javo opo'ria pe. Ahã Esaúva'ea nhi'iğagwera rerõjijihava – akoja ahenhi'iğagwera Jacóva'ea pe.

¹⁸Ymyahũ vvytyruhua arimo monte Sinai arimo Tupana'ga ikwahavukari ġwemimbotarimova'ea ikwatijaruka Moisésva'ea pe vvyva koty. A'ea rupi ikai vvytyruhua tata pyvõ. Henyhunuhũ ko tata. Ypytunahi a'ero. Vvyruhua turi. ¹⁹Jiru'a'java'ea trombeta nhi'iġi. Tupana'ga nhi'iġi. Henduvame israelitasva'ea ei Moisésva'ea pe: “Tonhi'iġa'javyme ti Tupana'ga ore ve,” ei ahe okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. ²⁰“Po ti Tupana'ga nhi'iġi ore ve nehẽ, a'ero po ti ore papavi nehẽ,” ei ahe.

A'ereki Tupana'ga e'i jipe ahe ve: “Ka'gwyriveva'ea vehevi tuhuryme ti opokoge'yma vvytyruhua rehe,” ei Tupana'ga. “Po ti ipokogi hehe, a'ero ti ahe tomombo ita ka'gwyriveva'ea rehe jukavo nehẽ,” ei Tupana'ga Moisésva'ea pe.

²¹Ahemongyhyjiheteva'ea ko aherembiepiepiaga: vvytyruhua, tata, ppytuna, vvyruhua no, trombeta nhi'iġa no, Tupana'ga nhi'iġa no. Hepiapavame ahe kyhyjihetei. Moisésva'ea vehevi okyhyji hete javo: “Ahyhyi hete ji jikyhyjiavo,” ei ahe ymyahũ.

Nahã ymyahũva'ea Tupana'ga kwahavi vvyva koty okovo ga pavẽi ga ikwahavukarame ġwemimbotarimova'ea ahe ve hako.

²²Pe me reki Tupana'ga ndoapoi ahemongyhyjiheteva'ea ikwahavukarame ġwemimbotarimova'ea pe me. Koji'i pyryhetero pe me a'ero. A'ereki pejikoga ġwaramo Tupana'ga rehe pe pekwaha hete ga yvagipeve'ga yvagipeva'ea no pejikovo ga pavẽi. Ga oko ojipea rehe vvytyruhua rehe monte Sião rehe yvagi pe. Pevo cidade de Jerusalém me Tupana'ga ruvi avuiramave'ga ojipyrive'ga pyri. Ahe ndohepiapavi gapyrive'ga yvagipeve'ga. A'ereki ġa he'yjuhu hete. Ġa pavẽi pe ndekoi.

²³Pekwaha pe Tupana'garehepyve'ga. Ojatyka ġa Tupana'ga nhi'iġa renduva gworygworyvamo ga rehe. A'ereki ġandera Tupana'ga okwatijaripe yvagi pe inoġa. Nurã po ti ġa hoi yvagi pe nehẽ. Ġa pavẽi pe ndekoi.

Pekwaha pe Tupana'ga. Ga okwaha hete vvyakotyve'ga javo ġa pe nhaporemõ ġandeaporoġita rehe. Ga pavẽi pe ndekoi.

Pekwaha pe vvyakotyva'ea – kiroki ahe omano ojikhoheteavo Tupana'ga rehe okokatuavo. Tupana'ga omombyry ahe inoġatuavo ahepy'a. Nurã ahe hoi opoyjahetero Tupana'ga pyri onhi'iġa ga pe. Ahe pavẽi pe ndekoi.

²⁴Pekwaha pe Jesus'ga pejikovo ga pavẽi. Ga ko pendepykara'ga tuhu ti ġa okovo avuirama Tupana'ga pyri onhi'iġa ga pe javo. Gaha okwahavuka Tupana'ga nhi'iġyahua omanoro ġwaramo gwekoa reka'voguka. A'ereki Jesus'ga manoa renonde Tupana'ga e'i: “Jesus'ga manoro ġwaramo po ti ji imombori vvyakotyve'ga ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mombyryva ġa jikogame ji rehe nehẽ,” ei Tupana'ga.

Abelva'ea jukaagwera kwahavame nhande ei Tupana'ga pe: Ehepy ti ahe. Jesus'ga jukaagwera kwahavame nhande ei: Emombo ti orerekote'varuhua ore hugwi, xa'e nhande Tupana'ga pe. Jesus'ga rekoa reka'vogukara okwahavuka pyryheteva'ea nhanderekote'varuhua mombora. A'ea ko koji'i pyry hete Abelva'ea rekoa reka'voga rembikwahavukara hohe.

²⁵Pehendu katu ti! Peko hete ti Tupana'ga nhi'iġa rehe hendukatuavo. Ymyahū Tupana'ga imombe'uukari onhi'iġa vyvakotyva'ea pe Moisésva'ea pe. Nurā ahe imombe'umbe'ui ganhi'iġa ymyahūva'ea pe. Ymyahūva'ea nohendukatupotari reki Tupana'ga nhi'iġa. Ahe hendupotare'ymame Tupana'ga nhimonha'ngai ymyahūva'ea rehe. Noka'nhyimi ahe hahyva'ea hugwi a'ero.

Aġwamo yvaga hugwi Tupana'ga nhi'iġi nhande ve. Nurā po ti nhande kaitu niaka'nhyimi hahyva'ea hugwi nehē nhanderekoa'jave'ymame ganhi'iġa rupi nehē.

²⁶Ymyahū Tupana'ga imoġwyġwyhetei yvya onhi'iġame vyvakotyva'ea pe. Aġwamo ga ei: “Kiro ji imombe'ui a'itituhēva'ea. Ojipeji po ti ji imoġwyġwyhetea'javi yvya nehē. Ojipeji po ti ji imoġwyġwyhetei yvaga nehē no,” ei Tupana'ga. ²⁷“Ojipeji po ti ji imoġwyġwymyi,” ei ga. A'ea erame ga ei: “Kiroki a'ea oġwyġwy ji imoġwyġwymame yvya yvaga reheve nhirembiapoagwera – a'ea po ti ji hekyipavi nehē. Kiroki a'ea noġwyġwymyi ji imoġwyġwymame yvya yvaga reheve – a'ea ti topyta avuirama,” ei Tupana'ga.

²⁸A'ea erame ga ei: “Kiro pe ndekoi huvihavamo ji pyri pejiptyavo avuirama.” A'ero ga a'ea ero ġwaramo nhande ve xajiko hete ti Tupana'ga rehe tomomyry ti ga nhande ve nhande pokoga javo. Timbohete tuhē ti ga nhandekovo ganhi'iġa rupi ga monhimohema nhande rehe a'ero. Timonhimonha'ngaukaryme ti ga. ²⁹Omoka'nhy tata mbatera. Na jitehe Tupana'ga nhanderuvihavuhete'ga ġwendukatue'ŷve'ġa moka'nhyimbavi.

Nahanahā ti timbohory Tupana'ga

13 ¹Nane'ymi ti pearō hete ġa jipi – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe peirūramo.

²Po penembikwahave'ŷve'ġa uhu penonga pe, a'ero ti pemboapy ġa pejiptyri pendoryndoryvamo ġa ndehe jipi nehē. Jara'ġa omboapy ġwembikwahave'ŷve'ġa gworygworyvamo ġa ndehe. Ġanembikwahave'ŷve'ġa oko Tupana'gapyrive'ġa reki yvagipeve'ġa reki! Ġa mboapygame ġa ndokwahavi, ġa ko vyvakotyve'ġa javo.

³Nane'ymi ti tapemoka'nhyimi cadeiapypeve'ġa imomyryva ġa pe. Po pe ndekoi cadeia pype Jesus'ga mombe'ua rehe, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ġa imomyryvame pe me. Na jitehe ti pemomyry cadeiapypeve'ġa pe a'ero.

Nane'ymi ti tapemoka'nhyimi ojipe'ġa no ojipe'ga imondorame hahyva'ea ġa pe. Po ojipe'ga imondoi hahyva'ea pe me, a'ero po pe ndoryndoryvamo ojipe'ġa imomyryvame pe me. Na jitehe ti pemomyry ġa pe hahyrame ġa pe a'ero.

⁴Pyry pa pe nembirekoro pejogwerekokatuavo. Pejogwereco katu tuhē ti a'ero. Pe penhimbireko'ġarūive'ġa nderekorame po ti Tupana'ga ei pe me nehē peko te'varuhu pe javo imondouka hahyva'ea pe me nehē.

⁵Tapejeaporoġitate'varuhui ti pejikopavuhuavo mbatera rehe itambere'ia rehe no. Tapenhiroyrōe'ymuhūi ti pejiapoa rehe ipotaruhue'yma ojipea. A'ereki ymyahū Tupana'ga e'i hako:

“Nane'ymi po ti ji pe pokogi nehẽ.

Ndapohiri'i'i po ti ji pe hugwi nehẽ,” ei Tupana'ga hako.

⁶A'ero nhande ehetei nhandekyhyjie'yma:

“Tupana'ga ko jipokohara'ga.

Ndakyhyji po ti ji ojipe'ga hugwi nehẽ

ga imbuhupotarama hahyva'ea ji ve.”

A'ea nhande xa'e.

⁷Tapemoka'nhyimi ti penduvihavava'ea – kiroki ahe omombe'u Tupana'ga nhi'i'ga pe me ojikheteavo ga rehe. Pejapyaka katu ti ahereaporogita rehe nahã ahe rekoi omanoe'ymame omanorame javo. Ndojikopigi tuhẽ ahe Tupana'ga rehe. Ahe ja ti pejiko Tupana'ga rehe Jesus Cristo'ga omano nhande repyga javo.

⁸Jesus Cristo'ga ndogwerojijyi ojeaporogita. Ymyahũ ga ndogwerojijyi ojeaporogita. Aãwamo ga ndogwerojijyi ojeaporogita. Aerẽ po ti ga ndogwerojijyi ojeaporogita avuirama nehẽ no.

⁹Taperoviapavuhui ti. Tapeкои ti ãanhi'i'ga rupi ga imombe'uparaparavame pe me Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea. A'ereki ga e'i: “Gwiã mbatete'varuhua ti ti'uyme. A'ea po ti nhande mbote'varuhu nehẽ nhande i'urame. Gwiã mbatepyryva ti ti'u. A'ea po ti nhande mombyry nehẽ nhande i'urame. A'ero po ti nhandereaporogita pyry hete Tupana'ga pe nehẽ.”

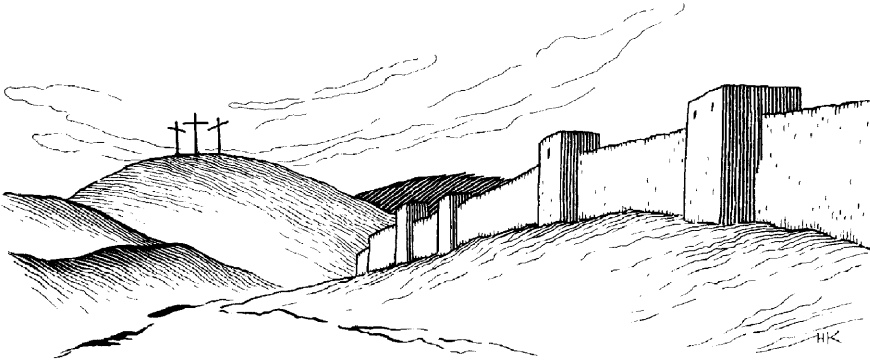
Cristo'ga mombe'uaatyviva'ea ga omombe'u javo nanongara. A'ereki mbatera nomombyryvi ga. Na tuhẽ. Gãdeaporogita ndapyryvi Tupana'ga pe a'ero ga jikwakuvame. Tupana'ga tehe nhande mombyryvi nhanderekote'varuhua momboa. Pyry nhande nhimombyryvukari Tupana'ga pe nhandejipokoguka ga pe. A'ero jate po ti nhandereaporogita pyryvamo ga pe nehẽ.

¹⁰Ikwava'ẽhara'ga okwava'ẽ mbatepyryva jukapyra jipi. Emo ga ndogwerekoi ikwava'eãipyra ojive i'ue'yma imbokaipavame. Ereki Tupana'ga e'i ga pe tape'ui javo. Nhande ki a'e te tireko ga – kiroki ga onhikwava'ẽ nhande repyga Jesus'ga. Ereki nhande xajikoty'a ga pavẽi.

¹¹Ikwava'ẽhara'ga nduvihavuhu'ga okwava'ẽ mbatepyryva jukapyra hekoa rerua ipojykahetehava pype tenda pype. Outubroãgeria rupi jate ga hoi herua uma vez ano nanani. Hekoa tehe ga gwypygywypyi ipojykahetehava pype tomombo ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi javo. Ga ndo'ui akoja ra'oa. A'ereki gwuhava hugwi ga gweroho ha'oa imbokaipava a'ea gweroho israelitas'ga ndekote'varuhua herekovo javo.

¹²Na jitehe israelitasva'ea ruhava hugwi cidade hugwi Jesus'ga nhimondoukari ojukaharava'ea pe ojijukauka tamombo ti ji vyvakotyve'ga ndekote'varuhua ga hugwi javo. Pevo cidade hugwi ga manoi vyvakotyve'ga ndepyga herekovo gãdekote'varuhua. Gwekoa reka'vogukaro gwaremo Jesus'ga imombori gãdekote'varuhua ga hugwi ga mombyryva.

¹³Israelitasva'ea Jesus'ga mondoi gwuhava hugwi cidade hugwi ga jukauka ga mbotegweteavo. Xapohi pa ti israelitas'ga nemimbo'ea hugwi

(Hebreus 13.12)

nhandere'yja'ğa nemimbo'ea hugwi a'ero ға ndekoe'ymame Tupana'ga nhi'iğa rehe ojikoge'yma Jesus'ga rehe. Xajiko hete ti Jesus'ga rehe jate nhandekovo ganhi'iğa rupi. Po ға imondoi hahyva'ea nhande ve nhande mbotegweteavo nhandejikoga ғwaramo ga rehe, a'ero ti xanhimomirana jupe. 14 A'ereki avuiramava'ea rūi ko nhanderuhava avo yvya koty. Yvagipeva'ea nhande ipotari cidade avuiramava'ea aerē po ti nhande ruvi ipype nehē javo.

15 Nhandejipokogukarame Jesus'ga pe, nane'ymi ti timbohete Tupana'ga jipi. Xa'e ti Tupana'ga pe: “Nhanderuvihavuhetero ndepyrý hete nde ore ve. Ore roryroryvamo nde rehe.” Nahanahā ti xa'e ga pe ga mboheteavo nhandekovo Jesus'ga pavēi.

16 Tapemokan'hymi ti pejogwerekokatuavo. Pejopokopoko ti imondomondovo ojohupe pembyteripeve'ğa mbatere'ymame. A'ea Tupana'ga ipotahetei gworygworyvamo pe ndehe a'ero.

17 Pehendu katu ti penduvihava'ğa – kiroki ға pe mbo'e Tupana'ga nhi'iğa rehe kiro. Peko ti ғанhi'iğa rupi. A'ereki ға pe ndepia katu pe a'nguavo toko katu ti ға javo. Aerē ti ға tonhimombe'u Tupana'ga pe. Te'i ti ға: “Nahanahā ore ға ndepiakatui ға mbo'eavo nenhi'iğa rehe.” A'ea ti ға tomombe'u katu Tupana'ga pe nehē. Nurā ti peko ғанhi'iğa rupi. A'ero po ti ға ndoryndoryvamo pe nderekokatuavo nehē. Po pe ndapekoi ғанhi'iğa rupi ға mbovy'are'yma ға mbojehe'gwovo penhimbo'epotare'yma, a'ero po ti ite'varuhu pe me nehē no.

18 Tapenhi'imbigi ti Tupana'ga pe ore mombe'gwovo ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Epoko ti ға imombyryva ға pe.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe. A'ereki ore oroko katu. A'ea ore ikwahavi a'ero oropy'a rukatua. A'ereki nane'ymi ore oroko pa pota Tupana'ga nhi'iğa rupi orokokatuavo.

19 A'e hete ji pe me: Penhi'i tuhē ti Tupana'ga pe ji mombe'gwovo. A'ero nambegwei po ti ga ji mbuhurukara'javi pe pyri nehē.

Ahe e'i Tupana'ga ti tomomyry ġa javo

²⁰Ovelhas repiakatuhara'ġa gwereko katu ġwenymbava upa. Na jitehe Jesus'ga nhande rerekokatui. Nurã nhande ei: Jesus'ga ko ojivehe'ġa ndepiakatuharete'ga nhande repiakatuharete'ga. A'ereki ga omano nhande repyga. Jypya ga reaporoġitaro tamano ti ji ġa ndepyga nehẽ javo. A'ero aerẽ ga heka'vogukari gwekoa omanomo nhande repyga okovo Tupana'ga nhi'ipyahua rupi namominiva'ea rupi. Kirẽ Tupana'ga Jesus'ga mbogwerava'javi nhandepojkaharete'ga mbogwerava'javi. Tupana'ga ko nhandepy'a noġatuhara'ga.

²¹Kiro ji ei ga pe tombopopoaka ti ga ġa javo. A'ero ga pe mbopopoakarama po ti pe ndekopavi garemimbotarimova'ea rupi nehẽ. Ga pe ji ei topokoguka ti ga Jesus Cristo'ga pe javo. A'ero Jesus Cristo'ga pe pokogame po ti pe ndekokatui avuirama Tupana'ga monhimohema pejihe nehẽ. Nane'yimi ti timbohete pa Cristo'ga jipi nehẽ. Na tuhẽ! Amém!

Mbapavamo ahe okwatija hebreusva'ea pe

²²Akwatija pa ji pe me nhiirũa pe pe mbo'eavo. Pehendu katu ti a'ea a'ero. A'ereki xunhi ji akwatija ko.

²³Amombe'u pota ji pe me nhaneirũ'ga Timóteo'ga. Ġa ga mohẽ cadeia hugwi. Mara'ngu po ti ga ua ji pyri kiro jihoa renonde pe pyri? Ga rurame po ti ji hoi ga rupi pe ndepiaga nehẽ.

²⁴Kiro ji imondoukari nhinhi'ĩġa penduvihava'ġa pe – kiroki ġa pe mbo'e Tupana'ga nhi'ĩġa rehe. Amondouka ji nhinhi'ĩġa pe me Tupana'ga remimo'ẽhara pe nhapremo no. Itãliahugwive'ġa omondouka onhi'ĩġa pe me no.

²⁵Kiro ji ei: Tomomyry ti Tupana'ga pe me nhapremo.